

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET VE AYRIMCILIĞA MARUZ
KALMALARININ ÖNLENEREK BU ALANDAKİ
MEVCUT DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE ALINMASI
GEREKEN EK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/696, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835)
TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı
26 Kasım 2024 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Hulki Cevizoğlu'nun, Komisyonun bugünkü gündemine, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'ne ve Komisyonun Genel Kurul saatlerinde de çalışma yapabileceğine ilişkin açıklaması

III.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Komisyonun çalışma takvimine, Komisyonda görevlendirilecek uzmanların belirlenmesine ve Komisyona davet edilecek kişi ve kurumların tespitine ilişkin görüşme

**KADINLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET VE AYRIMCILIĞA MARUZ KALMALARININ ÖNLENEREK BU ALANDAKİ
MEVCUT DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE ALINMASI GEREKEN EK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/696, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835)**

**1'inci Toplantı
26 Kasım 2024 Salı**

I- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadınların Her Türlü Şiddet ve Ayrımcılığa Maruz Kalmalarının nlenerak Bu Alandaki Mevcut Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi ve Alınması Gereken Ek Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.01'de açıldı.

Komisyon Başkanı Mustafa Hulki Cevizoğlu, Komisyonun bugünkü gündemine, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'ne ve Komisyonun Genel Kurul saatlerinde de çalışma yapabileceğine ilişkin açıklama yaptı.

Komisyonun alıŐma takvimine, Komisyonunda görevlendirilecek uzmanların belirlenmesine ve Komisyona davet edilecek kişi ve kurumların tespitine ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüŐülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.40'ta toplantıya son verildi.

26 Kasım 2024 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.01

BAŞKAN: Mustafa Hulki CEVİZOĞLU (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Asuman ERDOĞAN (Ankara)

SÖZCÜ: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)

KÂTİP: Zuhul KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş)

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Komisyon üyeleri, kıymetli katılımcılar ve basınımızın değerli temsilcileri; hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun Başkan, Başkan Vekili, Sözcü ve Kâtibinin seçimi gündemli geçen haftaki toplantısının ardından çalışma takvimimizin, Komisyonunun çalışma takviminin belirleneceği ilk toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARINI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Hulki Cevizoğlu'nun, Komisyonun bugünkü gündemine, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'ne ve Komisyonun Genel Kurul saatlerinde de çalışma yapabileceğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Kadınların Her Türlü Şiddet ve Ayrımcılığa Maruz Kalmalarının Önlenerek Bu Alandaki Mevcut Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi ve Alınması Gereken Ek Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuz çalışmalarına başlamıştır.

Dün, malumunuz 25 Kasımdı; 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'ydü ve bununla ilgili birkaç söz söylemek istiyorum, sizler de değerli görüşlerinizi paylaşırsanız mutlu oluruz.

Şimdi, Türkiye'de tartışılan bir İstanbul Sözleşmesi var ve epeyce not topladık, bilgi derledik; elimizdeki bilgilere ve son verilere göre Avrupa Birliğine üye ülkeler İstanbul Sözleşmesi'ni imzalamış olmalarına karşın bazılarının kadına yönelik şiddetle mücadelede kendi ulusal iç mevzuatlarında hiçbir düzenleme yapmadıklarını görüyoruz. Hangileri bunlar? Estonya, Finlandiya, Letonya, İsviçre, Norveç, Güney Kıbrıs, Lihtenştayn gibi ülkeler ve bazı ülkeler ise bu konuda daha az, kısmi düzenleme yapmışlar; örneğin Belçika, Hollanda, Almanya gibi ülkeler ki Belçika, yasasına bir bent eklenmiş, Hollanda, aile içi şiddeti ağırlaştırmış suç kapsamına almış, Almanya, şiddet mağdurlarına yönelik anayasa, ceza yasası ve medeni hukukta düzenlemeler yapmış ve bazı ülkeler ise ceza kanunlarında yer vererek kısmi düzenlemeler yapmışlar.

Öte yandan, bu İstanbul Sözleşmesi'ni 45 ülke imzalamasına karşın imzalayan 26 ülke çekince koymuş, imzalamışlar ama çekince koymuşlar. Türkiye ne yapmış? Türkiye'de çok tartışılmıştı bu ve biz daha sonra çekilmiştik biliyorsunuz. Elimdeki notlar ve belgelere göre Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesine karşın sözleşmede yer alan her uygulamayı yerine getirmiş, çok enteresan bir bilgi ve hem de sözel olarak değil yasal olarak, hukuksal olarak her şeyi yerine getirmiş; onların ayrıntıları da önümde ve isterseniz toplantıdan sonra dağıtırız onu. Türkiye, hem iç hukuk mevzuatında hem de 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'la konuyu kapsamlı biçimde ele almış ve ikincil mevzuatlarıyla bu mücadelede eksikliklerini tamamlamıştır ve hatta Avrupa Birliği üye ülkeleri arasında bu konuda müstakil bir kanun yapan başka hiçbir ülke yok yani Türkiye, Avrupa Birliği ülkeleri içinde müstakil bir kanun yapan tek ülke.

Özetle geçeceğim; kadına yönelik şiddetle mücadelede yapılan düzenlemeler 2005 yılında başlıyor, uzun başlıklar var ve 2009'da Meclisimizde Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kuruluyor (KEFEK), 2012'de 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun hayata geçiriliyor ve burada birkaç maddeyi sıralamak isterim; Avrupa'da olmayan pek çok uygulamayı biz hukukumuzda alıyoruz bu yasayla. Neler yapmışız 2012'de? Şiddete uğrayan ya da şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlerle ilişkin usul ve esasları belirlemek ki bu kanunda belirlenmiş bunlar ve şiddet, ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet olarak ayrıntılı olarak yasada tanımlanmış; hayati tehlikesi olması hâlinde ilgilinin Tanık Koruma Kanunu çerçevesinde kimlik ve belgelerinin değiştirilmesi imkânı bu yasayla sağlanmış ve bir başka yenilik de tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararıyla teknik araç ve yöntemlerin, örneğin, elektronik kelepçenin kullanılabilmesi sağlanmış. Daha önce Komisyondaki arkadaşlarımız elektronik kelepçe uygulamasını yerinde incelemek için İspanya'ya gitmişler ama şimdi aynı uygulama Türkiye'de de var.

2013 yılına gelindiğinde 7/24 esasına göre çalışan, kısa adı ŞÖNİM olan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri kurulmuş, bu da yasalaşmış; 2014 yılında 6545 sayılı Türk Ceza Yasası'yla bazı kanunlarda değişiklik yapılmış ve şunlar uygulamaya girmiş: Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçların cezaları kademeli olarak artırılmış; cinsel taciz, söz atma dâhil olmak üzere bu suçun çocuğa karşı işlenmesi hâlinde verilecek ceza artırılmış ve ayrıca, suçun işlenmesini kolaylaştıran vesayet, kamu görevi, koruyucu aile, kayın hısımlığı gibi bazı faktörler ağırlaştırıcı sebep olarak kabul edilmiş, failleri çocuklardan ya da mağdurlardan uzaklaştırıcı bazı hak yoksunlukları ve tedavi yükümlülüğü getirilmiş ve cinsel suçlardan hapis cezasına mahkûm olanlar tıbbi tedavi, mağduru bulunduğu yerlere yaklaşmamak ya da ikamet etmemek, çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmamak, çocuklarla ilgili bir meslek icra etmemek tedbirlerinden bir ya da birkaçına tabi tutulmuş ve bu kapsamda "Kreş ve okul kantini gibi yerlerde çalışmayacaklar ve okul servisi işletmeyecekler." diye hüküm konulmuş; cinsel saldırı suçundan hapis cezasına mahkûm olanların koşullu salıverilme süreleri 2/3 oranından 3/4 oranına çıkarılmış; bu hükümlülerin daha fazla ceza infaz kurumlarında kalmaları sağlanmış.

Tartışmalı bir nokta yani kamuoyunda tartışılan bir nokta hakkında bilgi vermek istiyorum. Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'nden çekildikten sonra da kadına yönelik şiddetle mücadelede kararlılığımı şu düzenlemelerle ortaya koymuş: 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la yapılan düzenlemeler, kısaca infaz paketiyle kadın ve çocuklara karşı işlenen şiddet suçlarında caydırıcılığın sağlanması amacıyla kasten yaralama suçunun canavarca his saikiyle -örneğin, yüze kezzap atmak suretiyle- işlenmesi hâli suçun nitelikli hâlleri kapsamına alınmıştır yani cezalar ağırlaştırılmış; 2021 yılında Ceza Muhakemesi Kanunu yani dördüncü yargı paketiyle yeni düzenlemeler yapılmış; 2022 yılında yine Türk Ceza Kanunu ve bazı kanunlarda değişiklik yapılarak şunlar getirilmiş ve bunlar da bu maddeler de toplumda çok tartışılan maddeler; nedir? Okuyorum: Kadınlara yönelik saldırılarda somut pişmanlık emaresi içermeyen hiçbir davranış indirim tabi tutulmayacak, failin mahkemede kılık ve kıyafetine özen göstermesi -hani medyada tartışılıyor ya "Mahkemeye geldi, kravat taktı, ceza indirimi oldu." tartışması- takım elbise giymesi, kravat takması gibi duruşmadaki şekli tutum ve davranışları takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmayacaktır bu yasaya göre ve kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu, tutuklama nedeni varsayılan katalog suçlar arasına alınmış; bu da çok önemli ve ısrarlı takip filleri müstakil suç olarak düzenlenmiş ve vekili bulunmayan şiddet mağduru kadınlara istemeleri hâlinde ücretsiz olarak avukat görevlendirilmesi sağlanmış.

Şimdi, bunları söylerken kıymetli arkadaşlar, en son veriler yani dünyada daha güncel bir veri yok, elimizdeki en son evrensel verilere göre Avrupa'da durum şöyle ve önce kaynağı söyleyeyim; Avrupa Kadın Lobisi 6 Şubat 2024 tarihinde bir rapor yayınlıyor, bu rapora göre Avrupa'da 2.300 kadın eşleri ya da önceki eşleri tarafından öldürülmüş ve Avrupa'da bu oran haftada 45 kadının öldürülmesi anlamına geliyor sayı bakımından ve ayrıca, Avrupa'da kadınların üçte 1'i fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalıyor ve 15 yaşından itibaren her 3 kadından 1'i Avrupa'da fiziksel ya da cinsel tacize maruz kalıyor. Bu veriler, bir daha söylüyorum Avrupa Birliği Temel Haklar Biriminin 2014 Raporu ama aynı zamanda 2024 yılındaki Avrupa Kadın Lobisi'nden alınan bilgiler. Yani dünyanın her yerinde görülen şiddet ki biz Türkiye'de şiddeti önlemek için daha düzgün düzenlemelerle ki varsa eksiklikler ya da çağın gereklerine göre eklememiz gereken unsurlar varsa onlara göre düzenleyeceğiz inşallah, önereceğiz bu Komisyon olarak.

Avrupa Parlamentosunun kadına yönelik şiddet konusunda 51 maddelik direktifi var. AB'ye üye ülkelerin alması gereken tedbirler madde madde baktığımız zaman ki Türkiye'nin yaptıklarıyla kıyaslıyoruz; Türkiye, bu noktada tek ve örnek ülke olmuş aldığı tedbirler bakımından. Yani biz İstanbul Sözleşmesi'nden çıkmışız, imzaladık, çıktık ama orada olan bütün tedbirleri aldık ve bunların tamamını alan tek ve örnek ülke Türkiye olmuş; öyle ki direktifte yani 51 maddelik Avrupa Parlamentosu Direktifi'nde dahi öngörülmemeyen şeyleri kabul etmişiz. Nedir bu? Magdurun kimliğinin ve adresinin değiştirilmesi, elektronik kelepçe uygulaması gibi tedbirleri biz uyguluyoruz ve Avrupa ülkelerinin çoğunda bu uygulama yok. Türkiye -bu kurumların adını tekrar saymayacağım çünkü sizlerin görüşlerini almak daha değerli olur- önleyici ve koruyucu düzenlemeler bakımından yarım paragraf daha, sadece başlıklarını sayabileceğimiz uygulamalar yapmış; bu bilgileri de sizlere sunmuş oluyorum.

25 Kasım nedeniyle dün de bir basın toplantısı yaparak, bir de Anadolu Ajansı demeç istemişti, kendileriyle görüşerek Komisyonumuzun çalışmalarını, hedeflerini bir kez daha anlatmış olduk.

Komisyonumuz, Anayasa'nın 98'inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca verilen 6 adet önergeyle 10 Kasım 2024 tarihinde 1429 sayılı Kanun'la kurulmuştu bildiğiniz gibi. Komisyonumuzun görev süresi ki geçen hafta da vurgulamıştık 3+1 ay, gerektiğinde bu bir aylık süreyi de kullanacağız.

Şimdi, gündemimize geçmeden önce Başkanlık sunuşları kapsamında bazı hususları vermek istiyorum çok kısaca, çok özet.

Geçen toplantımızda Komisyonumuzun Genel Kurulumuzun toplantı saatlerinde de çalışma yapabilmesi için İç Tüzük'ün 35'inci maddesi uyarınca Başkanlık Divanından izin istenmesini kararlaştırmıştık, oylamıştık. Bu karar doğrultusunda Meclis Başkanlığına yazı yazılarak Komisyonumuzun Genel Kurulun toplantı saatlerinde de çalışma yapabilmesi için izin talep ettik; buna göre, Komisyon toplantılarında bulunacak buradaki kıymetli vekillerimiz Genel Kurul çalışmalarında var gözükecekler bu izin çıktığı zaman.

Komisyonumuzun bundan sonraki aşamasında görsel basın mensubu arkadaşlarımızı dışarı davet ediyoruz.

Evet, detay alan kameraman arkadaşlar da tamamladıysa biz de kendi detaylarımıza gireceğiz arkadaşlar. Vallahi ben de Sırrı Süreyya Önder gibi biraz espri yapayım. Ayrıntı alıyorsunuz ya arkadaşlar, bunları sık sık ekranda, TBMM TV'de kendimizi görmek istiyoruz, haberiniz olsun yoksa daha kısa konuşacağız. Ayrıca, Sırrı Süreyya Önder'e selam olsun; ona cevabını vermiştik. "Bir kadın komisyonunda bir erkek başkan olmasaydı keşke." dedi. Ben eski raporları inceledim, çoğunda Sırrı Süreyya Önder de üye olarak bulunmuş erkek milletvekili olarak, hepsinde, şu raporlarda var. -Sırrı bizim eski arkadaşımız televizyondan, sahne sanatlarından eski arkadaşımız- Ben de dedim ki dün medyaya: "Burada 5 erkek vekiliz, bütün erkek vekillerimiz bana oy vermiş bile olsa benim seçilmem söz konusu değildi, beni kadın vekillerimiz seçti." Sırrı Süreyya'ya buradan selam gönderiyoruz kamera aracılığıyla, sizi de dışarıya davet ediyoruz.

III.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A.- Görüşmeler

1.- Komisyonun çalışma takvimine, Komisyon görevlendirilecek uzmanların belirlenmesine ve Komisyona davet edilecek kişi ve kurumların tespitine ilişkin görüşme

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi, kıymetli arkadaşlar, Komisyonumuzun çalışma takviminin görüşülmesi, Komisyon raporunun yazımında görevlendirilecek uzmanların değerlendirilmesi ve Komisyonumuzda dinlenmek üzere davet edilecek kişi ve kurumların tespiti konusunda siz değerli üyelerimizin görüş ve önerilerini almak istiyoruz.

İstem sırasına göre söz vereceğim ve oyunza sunuyorum: Konuşmaları belli bir süreyle sınırlayalım mı beşer dakika, onar dakika gibi yoksa akışa göre mi karar verelim, ne dersiniz?

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sınırlamayalım Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki.

Buyurun Sayın Vekilim.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Başkanım, öncelikle herkese iyi günler diliyorum.

Hayati önem taşıyan bir konu olan kadına şiddet ve mücadele yollarının araştırılacağı bu Komisyonun üyeleri olarak bizlere önemli bir misyon düşüyor. Benim temennim, bilimsel metotlarla, siyasi çekişmelerden arındırılmış bir şekilde periyodumuzu tamamlamamız ve bu çalışmamız üzerine bina edilecek kanıta dayalı düzenlemeler, yasalar ve politikalarla kadına karşı şiddetle mücadeleye anlamlı katkılar sunabilmemizdir. Öncelikle, ben bir halk sağlığı uzmanıyım ve konuya bu veçheden bakmak ve katkı sunmak istiyorum ve gündemin aslında 3'üncü maddesine bu girizgâhtan sonra katkıda bulunmak istiyorum.

Dünya Sağlık Örgütü kadına yönelik şiddeti "cinsiyete dayanan, kadını inciten ve ona fiziksel, cinsel, psikolojik zarar veren, sosyal veya özel hayatta kadını baskı altına alan ve özgürlüklerini keyfi olarak kısıtlayan her türlü davranış" olarak tanımlıyor. Dünya Sağlık Örgütü 2012 verilerine baktığımız zaman, dünya genelinde öldürülen her 2 kadından 1'i eşi ve ailesi tarafından öldürülüyor; muazzam bir veri, 2012 datası bu ve fakat aynı oranın erkeklerde yirmide 1 olduğunu görüyoruz; bu da bize aslında şunu haykırıyor: Bu kadınlar ne yazık ki kadın oldukları için öldürülüyor çünkü genelde şöyle bir tartışma oluyor hatta bizim Komisyonumuzun ilk toplantısında da dile getirildi: "Şiddet" diye bir şey var, insanların birbirine karşı tahammülsüzlüğü var ve hatta siz dediniz ki "İlk insanlar ilk silahı icat etmişler." Hep şu öneri ve itirazla karşılaşabiliyorum ben şahsen: Şiddet şiddettir, cinayet cinayettir; işte, şiddet üst başlığında bu konular tartışılmalı kadına şiddete indirgenmemeli; bu, ilk duyduğumuz zaman kulağa makul gibi gelse bile aslında kadına yönelik şiddetle mücadeleyi son derece sulandıran ve sekte vuran bir bakış açısı. Yani "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele" başlığı kadınlara tanımlanmış bir imtiyaz falan değil, yani problemin çok vahim olması ve bu şiddet olgusuna halk sağlığı açısından da bakarsak farklı risk faktörlerinin bulunması ve kadına yönelik şiddetin genel şiddetten ayıran yönlerinin olması...

Bir de Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımladığı ki bu şiddet kadını hayat döngüsü içinde, daha dünyaya gelmeden buluyor ve o yaşam döngüsünün tamamını kapsıyor. Mesela, işte, bir hamilelikten itibaren cinsiyet tercihinin erkek çocuk lehine belirlenmesi -toplumlarda bu var- ya da işte, kız çocuğu beklentisinin olması ve bazen bunun bir hayal kırıklığı oluşturması hatta Cahiliye Dönemi'nde kız çocuklarının diri diri gömülmesine kadar varmış ki aslında kadına yönelik korkunç bir şiddetten yani kadının hayat döngüsünün içinde 0 yaşından, hatta doğmadan önce başlayıp ölene kadar devam eden bir şiddet döngüsünden bahsediyoruz ve bu şiddete baktığımız zaman, daha doğmadan kız çocuğu aleyhine bir tutum belirleme, kız çocuklarının istismarı, erken evlendirilmesi, zorla evlendirilmesi, namus cinayetleri, eşinden şiddet ve psikolojik baskı görme, iş yerinde ve diğer kurumlarda cinsel ve psikolojik şiddete maruz kalma ve hatta yaşlılık döneminde saldırıya uğrama, cinayete kurban gitme şeklinde biraz evvel de bahsettiğim gibi kadını hayatın her safhasında etkileyebiliyor. Fakat dediğim gibi, halk sağlığı açısından baktığımız zaman, farklı şiddet türlerinin kişisel, sosyal, kültürel farklı risk faktörleri olduğundan ve farklı müdahale alanları olduğundan, kadına şiddetin önemli bir halk sağlığı sorunu olarak tanımlanması ve tanımlanmış risk faktörlerine yönelik etkili politikalar, düzenlemeler ve tavizsiz bir mücadele yürütmemiz gerekiyor.

Bu girizgâhtan sonra ben biraz şunu da söylemek istiyorum. Bildiğim kadarıyla bundan önceki Komisyonunda birçok kurum dinlendi fakat biraz evvel sizin de söylediğiniz gibi, biz çok kapsamlı bir kadına şiddetle mücadele kanununa sahibiz yani aslında kanunumuza belki de ekleyecek, çıkaracak çok şeyimiz yok fakat bakıyoruz ki yine de "kadına şiddet" diye büyük bir gündemimiz var, bundan hepimiz muzdaripiz.

Bir de ben şunu söylemek isterim: Gerçekten Türkiye'de kadına şiddet tamamen sıfırlanmadıkça, kız çocuğuna şiddet tamamen sıfırlanmadıkça ne kadar başarılı olursak olalım kendimizi başarılı sayamayız çünkü bir şekilde canlar gidiyor yani insan canı, kadın canı gidiyor; dolayısıyla bir yerlerde bir şeylerin aksadığına dair de bir gündemimiz var. Ben bunu aslında bir başka bir örnekle mukayese etmek isterim; bizim Tütün Kanunumuz var ve belki de dünyanın en kapsamlı Tütünle Mücadele Kanunu'na sahibiz; o kanun da aslında tam, en güzel şekilde uygulansa bizim akciğer kanseri insidansında, prevalansında çok ciddi düşüşler beklememiz gerekiyor ama bir şeyler orada da aksıyor. Bence burada bizim odaklanmamız gereken mesele yeni bir şeyler icat etmek, Amerika'yı yeniden keşfetmek falan değil de gerçekten mevcut kanunda neler aksıyor... Kurumları dinlemek elbette ki çok kıymetli, buradaki çok kıymetli vekillerimizin tavsiyeleriyle aynı kurumları belki tekrar dinleyeceğiz fakat sahada nelerin aksadığına dair bilimsel bir metodolojiyle mağdurların ve işte, polislerin, hâkimlerin, savcılarının... Bazen arıyorsun hâkimi ya da karşılaştığımızda mesela "Nasıl bu kararı verebilirsin?" diye sorduğumuzda bir şekilde buna bir meşruiyet sağlıyor; işte, açıklamalar yapıyor vesaire. Yani sahadan mağdurların da sesine kulak verildiği, böyle odak grupların da olduğu ve sahada neyin neden aksadığına dair bize objektif bir fotoğraf verecek bir çalışma üzerinde yoğunlaşmamız gerektiğini düşünüyorum yani kurumları davet ederken buna da... Yani hani böyle ezbere bir listeden gitmek yerine gerçekten sahada neyin aksadığını bize somut bir şekilde gösterecek ve neyi düzeltmemiz gerektiğini ki yani denetim de mi bir sıkıntı var, işte, İçişleri Bakanlığı ayağında mı aksayan bir şey var, Adalet Bakanlığı ayağında mı adliyelerde mi bir şeyler ters gidiyor bunları çok detaylı araştırmak ve önlemek gerektiğini düşünüyorum.

Bildiğim kadarıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımız Hacettepe Üniversitesiyle iş birliği içinde ve zaten hem kalitatif ve kantitatif son derece değerli data barındıran çok güzel raporlar çalışıyor, hazırlıyor. Ben en son 2015 yılındakini okumuştum zannediyorum, ondan sonra çıktysa bile... Öyle var mı Hocam?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Var.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ben onu atlamışım.

Yani aslında güzel çalışmalar var ve Hacettepe Üniversitesinin raporlarından da istifade etmek gerekir diye düşünüyorum ama dediğim gibi, böyle, hani aynı şeyleri tekrar tekrar yapmak biraz da kaynak israfına neden olabiliyor. Mükerrer çalışmalar yapmak yerine gerçekten sonuç odaklı bir şeyler yapmak ve inşallah, bu gündemi ülkemizin gündeminden tamamen kaldırmak ve bu alanda ufak da olsa bir katkı sunmak nasip olur bu Komisyonu diye ümit ediyorum ve kurumları çağırırken bu meselenin bu şekilde değerlendirilmesini talep ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Biz, tabii, araştırma komisyonuyuz, önleme komisyonu olabilseydik keşke. Biz bu önerileri Meclis Başkanlığına sunacağız ve ilgili kuruluşları takip edeceğiz. Aslında, bu Komisyonun Mecliste bütün partilerin onayıyla, iş birliğiyle kurulması bir farkındalık oluşturuyor ve Meclisin de bu konuda devre dışı olmadığını gösteriyor.

Çok teşekkürler.

Buyurun.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Kıymetli Başkanım, çok kıymetli Komisyon üyelerimiz; ben de verimli bir toplantı olmasını dileyerek sözlerime başlamak istiyorum.

25 Kasım, malum, Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'ydü ve Sayın Cumhurbaşkanımız teşekkürleri ve kıymetli konuşmalarıyla katılım sağladı ve Aile Bakanlığımızdan da koordinesinde bugünü anlatmak, anlamak, mücadele etmek için Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde önemli bir toplantı gerçekleştirildi. Sayın Cumhurbaşkanımızın bu konudaki hassasiyetini, duyarlılığını şu cümleyle her seferinde dile getirmesi bizim için çok kıymetlidir ve bir ülkenin Cumhurbaşkanı bu şekilde böylesine önemli bir konuya sahip çıkması, böyle önemli bir konunun takipçisi olması en başta biz kadınlar için bence çok kıymetli ve çok önemli. Özellikle vurguladığı şu sözü gerçekten çok isabetli bir sözdür: "Kadına şiddet insanlığa ihanettir." diyor Sayın Cumhurbaşkanımız ve gerçekten çok önemli bir şeyin altını çiziyor. Ben buradan Sayın Cumhurbaşkanımıza gösterdiği hassasiyet ve bizim yanımızda gösterdiği destek için teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Kadınlara yönelik şiddette daha önceki dönemlerde, hepimiz biliyoruz, bu tarz komisyonlar kurulmuş ve önemli çalışmalara imza atılmış. Dikkatimi çeken, o dönemde de vekil, şu anda da vekil olan arkadaşlarımızdan sanırım aramızda olan yok yani ben şöyle düşündüm "Acaba yanlış mı bir iş yaptık?" dedim açıkçası. Yani şaka tabii ki ama zor mu acaba bu Komisyon, çok mu zorlanacağız gibisinden düşündüm ama sonra da şunu düşündüm: Yapılan çalışmalarda -raporları da ayrıntılı inceleme imkânım henüz tam olarak olmadı, üstünkörü baktım- Tuba Vekilimizin de bahsettiği gibi genel anlamdaki şeylerin altının çizilip işte, genel ve büyük sözlerle bu Komisyonun ilerlemesi sanki çok doğru değil gibi geliyor bana da ve sizin de önderliğinizde farklı bir bakış açısıyla belki bu raporun içinde farklı bir noktayı ortaya koymak önemli. Buna nereden vardım? KADEM'in -biliyorsunuz, KADEM gerçekten çok önemli işlere imza atıyor, ben buradan bütün arkadaşlara, orada emek harcayan herkese teşekkürlerimi sunmak istiyorum- bu dönemde yine bugüne özel yaptığı bir çalışma var; o çalışmada KADEM "Şiddete Seyirci Kalma" diye bir çalışma ve program gerçekleştiriyor ve burada birçok panel ve toplantı düzenliyorlar. "Medyada Kadına Yönelik Şiddet ve İzleyici Farkındalığı" diye de bir araştırma yapıyorlar, bu araştırma sonuçları inanılmaz kıymetli ve inanılmaz önemli bence. Bu çalışmada geçen yıl televizyon ile dijital platformlarda yayınlanan, en çok izlenen 14 yerli yapım diziyi kadına yönelik şiddet bağlamında incelemişler, aralarında çok popüler diziler var bu arada. Bu çalışmayla dizilerde işlenen şiddet türlerini, bu türlerin oranlarını, yaygınlığını, izleyicilerin dizilerdeki kadına yönelik şiddete dair farkındalığını ve şiddet sahnelerinden etkilenme durumlarını ölçmüşler ve incelemeye konu olan 14 dizide toplam 327 bölümde kadına yönelik 3.013 şiddet sahnesi tespit edilmiş; inanılmaz bir rakam bence. Bu 14 dizide en çok karşılaşılan şiddet türlerine baktığımızda da yüzde 51 oranında psikolojik şiddet, yüzde 24 sözlü şiddet, yüzde 11 çok boyutlu ve karmaşık şiddet, yüzde 8 de fiziksel şiddet tespit edilmiş. Bu araştırma neden kıymetli? Çünkü bu araştırma bize gösteriyor ki önemli ve gerçekten gün geçtikçe ciddileşen, hepimizin hakikaten yüreğini dağlayan bu sorunla ilgili sadece sivil toplum kuruluşlarının, siyaset ya da Bakanlığın değil, aslında toplumun çok farklı kesimlerinin de işin içine katılması ve onların da tabiri caizse gözetimine tutulması gerekiyor yani ne tür katkılar sunuyorlar şiddet olayına, kadına yönelik şiddete ne tür katkılar sunuyorlar diye; yani faydalarından geçtim... Ben çok dizi izlemem ama dizilere şöyle baktığımda şunu görüyorum: Dizilerdeki şiddet olaylarından sonra bu şiddetlerin çözümlendiği ya da -hatta burada onunla ilgili de bir istatistik var, notumu alamamıştım ama bunun araştırmasını da yapmışlar- mesela, dizide bir şiddet olayı oluyor ve kadının yaşadığı şiddetle ilgili, herhangi bir yere başvurusuyla ilgili, bir çözüm bulmasıyla ilgili, devletle ilgili ya da sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili bir başvurusuyla, bir mücadelesiyle ilgili bir bölüm yok bu dizilerde yani "Bu kadınlar bunları yaşadıkten sonra ne yapıyorlar ya da buna bir çözüm bulabiliyorlar mı ya da devletin herhangi bir kurumuna gidip bir mücadele veriyorlar mı?" diye. Yani sonuç olarak "Bu şiddetle ilgili mücadelede bir adım atıp somut bir mücadele sergileyebiliyorlar mı?" diye bir bölüm maalesef yok. Bu dizilerde şiddetle ilgili harekete geçilen bölüm yanlış hatırlamıyorsam ki 3 diye bir rakam hatırlıyorum, sadece 3 bölümde kadınlar ya da 3 kadın bununla ilgili bir adım atıp bir mücadele sergiliyor. Şunu söylemek istiyorum: Şiddet gözlerimizin önünde, dizilerde izliyoruz ve maalesef umutsuzluk pompalayan yani çaresizlik pompalayan bir atmosfere dönüşüyor. Ben buradan yola çıkarak, KADEM'in bu önemli araştırmasından yola çıkarak inşallah -ayrıntılara bakmak gerekiyor bence- belki Komisyonumuz farklı bir sonuç ya da farklı bir çalışmayla bu zamana kadar konuşulmuş ve bundan önceki komisyonlardaki çalışmaların dışında farklı bir yere bir ışık tutabilir mi acaba diyorum; yani bu, bence çok kıymetli olacaktır diye düşünüyorum.

Ben sözlerimi bitiriyorum, çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Serap Hanım, buyurun.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Teşekkürler.

Öncelikle, Sayın Başkanın bizlere sunmuş olduğu ampirik verilerin önemli olduğunu düşünüyorum ama tabii bu veriler bize bir şeyi de gösteriyor ve Sayın Tuba Durgut'un da açıklamalarında benzer ipuçları vardı. Elbette bu tür yaygın sorunların çözümünde sadece hukuk metinlerine bel bağlamak doğru bir yaklaşım değil çünkü hukuk metinlerinin elinde sihirli bir güç yok, sorunları mucizevi bir biçimde çözemeler veya sorunların tek sebebi olarak da yorumlanamazlar. Ne olabilir? Ancak hukuk metinleri sorunların çözümünü güçleştirir veya kolaylaştırabilirler dolayısıyla sadece hukuk metinlerine bel bağlayan bir yaklaşımın doğru olmadığı fikrini ben de destekliyorum.

Sayın Tuba Durgut doğru bir hususa işaret etti yani bu hepimizin sorunu dolayısıyla burada aramızdaki siyasi görüş ayrılıklarından yola

çıkarak kutuplaştırıcı bir üslupla değil, elbette sağlıklı bir diyalog, müzakere ve uzlaşmayla karar almaya gayret etmeliyiz. Bu hepimize düşen önemli bir yükümlülük ve gene kendisinin vurguladığı husus çok doğru yani evvelce yapılan çalışmalarını tekrar edecek çalışmalar yapmak bizim yönümüzden de zaman ve enerji kaybı olacaktır. “Daha farklı ne yapabiliriz?” Buna odaklanmakta elbette fayda var dolayısıyla ben bu hususlara işaret etmek istedim.

Bir de gündemimizin 3’üncü maddesinde davet edilmek üzere hangi uzmanları çağıracağımız konusunda karar almamız gerekiyor. Ben bu konuda bir inceleme yapmıştım ve onu liste hâline getirdim, Sayın Başkan uygun görüyorsa bütün üyelere dağıtılmasını sağlayabilirim çünkü kişi sayısına göre de “print” etmişim çünkü uzun bir liste ve o listede yer alan isimlerin akademik çalışmalarını inceleyerek bir sonuca ulaştım ve akademik çalışmalarını yönünden en uygun olanların yanına 3 yıldız, daha az uygun olanlara 2 ve 1 şeklinde bir işaretleme yaptım fikir vermesi bakımından.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Biz teşekkür ederiz.

Arkadaşlarımız bir bilgi verdiler, konuşmalar beş dakikalık programlandığı için geriye kalan kısımları kendileri kayıt altına alıyorlarmış.

Rukiye Hanım, buyurun.

RUKİYE TOY (Sivas) - Sayın Başkanım ve değerli Komisyon üyeleri; sizleri hürmetle muhabbetle selamlıyorum.

Bugün gündemimiz kadın hakları ve kadına yönelik şiddetken Gazze’de ve Lübnan’da şehit olan, yaşam mücadelesi veren, yavrularını, eşlerini kaybeden kardeşlerimizi dualarla yad ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Katil İsrail’in bir yılı aşkın süredir devam eden saldırılarında Gazze ve Batı Şeria’da 12 binden fazla kadın, Lübnan’da ise bine yakın kadın katledildi ve kalanlar ise vatanlarından sürgün, hastalıkla, kıtlıkla, yoksullukla boğuşuyor, çok ağır şartlar altında inin inin iniyor. Ne deniliyordu İnsan Hakları Bildirgesi’nde: “Herkesin yaşama hakkı ile kişi özgürlüğü ve güvenliğine hakkı vardır. Hiç kimseye işkence ya da zalimce, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulanamaz.” 9’uncu maddede de ne deniliyordu: “Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz, tutuklanamaz ve sürgün edilemez.” Geldiğimiz noktada uluslararası kuruluşların acizliğini ve iflasını müşahade ediyor, insanlık adına yazılmış tüm metinlerin birer paçavraya dönüştüğü ve hiçbir anlamının kalmadığı gerçeğiyle yüzleşiyoruz. Bu vesileyle, bir kez daha en derin duygularla İsrail’i lanetliyorum.

Değerli arkadaşlar, hepimiz kadının onuruyla yaşayacağı güvenli bir toplum ve adaletli bir gelecek inşa etmekten sorumluyuz. Sayın Başkanım, bu bağlamda yürüttüğü çalışmalar ve projeler sebebiyle KADEM Derneğimizi burada görmek istediğimizi ifade etmek istiyorum.

Ayrıca, biraz önce Asuman Başkanımızın da ifade ettiği dizilerin ya da sosyal medyanın kadınlarımız üzerindeki ya da şiddete yönelik senaryoların kadınlarımız üzerindeki etkisini görmek istiyoruz; bu anlamda, senaristlerimizi de davet edebiliriz, böyle görüntülerin ya da senaryoların yazılmasının toplum üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu, olacağını da onlardan dinlemek isteriz. Özellikle, KADEM’in yaptığı bir araştırma vardı, işte en çok şiddetin görüldüğü, yayınlandığı sahnelerin olduğu diziler var sanıyorum, onun oranına göre de davet edebiliriz.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Başkanım, siz burada yokken ben o araştırmadan bahsettim, sağ olsun Rukiye Vekilimiz de ona değindi. Oradaki o araştırma şu anlamda çok kıymetli yani benim dikkatimi çeken şu; şiddet görüntülerinin olduğunu hepimiz biliyoruz ama o dizilerde şiddet doğal şeyinde bile değil yani kadının mücadelesinin yer almadığı bir dizi ortamı. Yani orada, senaryoda bir kadının başına şiddet geliyor ama ne devlet yetkililerine ne de ilgili bölümlere gidiyor; yani senaryoda öyle bölüm yok, herhangi bir mücadele yok ve sonuç hep olumsuz.

RUKİYE TOY (Sivas) - Evet, öyle bir şey yok.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bir yılınlık ve umutsuzluk aşıyor yani kadına yönelik şiddetle ilgili topluma dizilerin en büyük zararı bu ama belki mücadeleyi gösterse hani olumlu şekilde mücadelenin de hikâyesini gösterse...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Onu göstermiyor ve neredeyse normalleştiriyormuş gibi algı yaratıyor değil mi?

RUKİYE TOY (Sivas) - Evet.

Şöyle de bir sonuç daha var yani eğer “Halk bunu istiyor.” diye şiddet gösteriliyorsa, bu dizileri senaristler yazıyorsa bu dizileri tam tersi hiç şiddetin olmadığı, neredeyse çok minimize belki ifadelerin olduğu Gönül Dağı dizisinin de en çok izlenen diziler arasında olmasının da bir tezatlık... Yani eğer senaristler “Bunu halk çok istiyor, izliyor.” diye yapıyorlarsa bunun doğru olmadığını da KADEM yine ispatlamış. Güzel bir çalışma. Biz de bunun üzerinde yani basının etkisi üzerinde de ayrı bir çalışma yapabiliriz diye düşünüyorum.

Değerli katılımcılar, kadına şiddet dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi uzun süredir mücadele ettiğimiz ve yaptığımız devrim niteliğindeki düzenlemelerle de bugün çok fazla aslında yol katettiğimiz de bir konu. Fakat bizler konuyu farklı bir açıdan da ele alıyoruz; kadınıyla erkeğiyle, çocuğuyla yaşlısıyla, toplumumuzu oluşturan kilit taşı mesabesindeki aile olmadan sadece birey olarak insanın varlığı eksik kalacaktır. Sadece kadın veya sadece çocukla ilgili düzenlemelerin sürdürülebilir olmadığı dünyadaki örnekleriyle de aşikârdır. Huzurlu, güvenli, üyelerinin birbirlerine saygı duyduğu, temelinde karşılıklı şefkatin, merhametin ve hürmetin olduğu bir aile anlayışının varlığında ancak kadına ve çocuğa şiddetten bahsedilemez. Diğer türlü, şiddet bir kader motifi dâhilinde tevarüs eden toplumsal bir lanete dönüşecektir.

Bu sebeple, şiddetle mücadelemizin kurumsal düzeydeki karşılığı 2011 yılında kurduğumuz Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızdır. Bakanlığımızın kurulmasıyla hız kazanan reform ve düzenlemelerle son yirmi bir yılda elde ettiğimiz kazanımları saymakla bitiremeyiz. Fakat bu kazanımların en temelinde 2012 yılında çıkardığımız 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kanunu’nun olduğunu belirtmeliyim. Kanunla, kadın hakları ve ailenin korunması hususunda çok önemli kazanımlar elde edilmiştir. Sonuç olarak, çok fazla spekülasyona konu olan ve bazı sapkın akımların ve marjinal kurumların imtiyaz ve istismar alanı hâline gelmiş İstanbul

Sözleşmesi'nden çekilmemizin bu mücadeleye de hiçbir etkisi olmamıştır. Bunu da ifade etmek isterim.

Kıymetli hazırun, tüm engellemelere karşı, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için çalışmalarımıza aralıksız şekilde bakanlıklarımızla birlikte devam ediyoruz. 81 ilimizin tamamında faaliyet gösteren kadın konukevleri, ŞÖNİM'ler ve sosyal hizmet merkezleriyle şiddete maruz kalan kadınları devlet güvencesi altına alıyor, 4 milyonun üzerinde kişiye verilen eğitimler ve seminerlerle kadına yönelik şiddete karşı halkımızı destekliyoruz.

Sonuç olarak, uygulanan doğru politikalarla, birçok kazanımla birlikte kadınların iş gücüne katılım oranlarında da önemli oranda yükselme görüyoruz. Mesela, 2002 yılında yüzde 27,9 olan kadınların iş gücüne katılım oranı 2024 yılı Ağustos ayı itibarıyla yüzde 37,3'e çıktı. Kadın istihdam oranı yüzde 25,3'ten yüzde 33'e yükseldi. İnşallah, amacımız, 2028 yılı sonuna kadar iş gücüne katılım oranını yüzde 40'ın, istihdamı da yüzde 36'nın üzerine çıkarmaktır. Böylece kadınlar ile erkekler arasındaki eşitsizliği gidermeye her geçen gün daha yaklaşmış oluyoruz.

Bu vesileyle sözlerime son verirken 25'inci yılını idrak ettiğimiz 25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü'nün kadına yönelik şiddete karşı bireysel ve toplumsal farkındalık oluşturmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Vekilim, çok teşekkürler.

Araya girmek istemedim demin de bu televizyon dizileri konuşulurken, eski bir televizyoncu olarak da şunu belirtmek isterim: Şimdi, orada lanetli bir paradoks var, çelişki var. Şimdi, şiddet, bir de teşhir toplumuna girdik ya artık, biz sosyolojik olarak söylüyoruz, teşhir toplumu ya da bazı uzmanların ifadesiyle gösteri toplumu hâlinde yaşıyor dünya, görünerek var olmaya çalışıyor insanlar ama bu görünürlüğü şiddetle, en uç noktalarda, marjinal noktalarda elde etmeye çalışıyor. Televizyon sahipleri ratinge bakıyor; rating eşittir onlar için para anlamına geliyor. Ama işte demin verdiğiniz TRT'deki Gönül Dağı dizisi, bir tane veya iki tane, birkaç tane böyle örnek olabilir ama... Ben kırk üç yıldır gazeteciyim, bunun son yarısı televizyonda geçti. Şunu gördük, siz ne kadar iyi program yaparsanız yapın, sizi izleyen bir kitle var ama kötünün müşterisi oluyor maalesef. Bu bir paradoks yani toplum o dizileri izlemese, şiddet içeren dizileri, kadına şiddet, çocuğa şiddet, hayvana şiddet olan dizileri izlemese televizyoncular bu dizilerden uzaklaşacak. Tartışma programlarında da öyle, sakın sakın yaptığımız bir programın müşterisi, izleyicisi, ratingi düşük oluyor, az oluyor; kavga dövüş, bağırta, konuyla alakasız konuşsa bile konuşmacılar, kavga varsa koşuyor millet oraya.

Şimdi, kitleler şiddet karşısında nasıl tavır alıyor, onu ilerleyen sürede konuşmamız gerekir. Niye kitleler "Ben bu şiddetten çocuğumu ve kendimi uzak tutacağım ve bu kirli ekrandan uzaklaşacağım." demiyor? Yani "Şiddete lanet olsun! İzlemeyeceğim." demesi gerekir değil mi sağlıklı bir insanın? Nasıl oluyor da bu tür şiddet olan tartışma programları, işte, birisi ötekinin yüzüne su atıyor, rating oluyor, millet birbirine telefon ediyor, "Şu kanalı aç." diyor. Şimdi, kitlede şiddet açlığı mı var? Bunun bilimsel olarak açıklamasını yapacak konuşmacıları da biz davet etmeyi düşünüyoruz. Biz de yapabiliriz ama asıl işi bu olan arkadaşları, değerli akademisyenleri, kuruluşları da davet etmemiz gerekiyor. Dediğim gibi, orada ciddi bir çelişki, paradoks var ama benim ifademle, lanetli bir paradoks bu, bundan kurtulmamız gerekiyor. Konuşacağız hep birlikte.

Buyurunuz Sayın Vekilim.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Herkese merhaba.

Şimdi, Sayın Başkan, nereden başlayayım? Sizin başladığımız yerden başlayayım. Dün 25 Kasımdı, evet, bütün dünyada, Türkiye'de de Kadına Karşı Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü nedeniyle sokaklardaydı kadınlar ve ne yazık ki yine pek çok yerde yasak ve polis şiddetiyle karşılaştılar. Bir kere, bunun artık olmaması gerektiğini bir kere daha buradan belirtelim. Yani, kadınlar, tabii ki hakları için mücadele etmek için sokaktalar ve anayasal hakları bu. Yani artık bunları gerçekten ifade etmek bile bizim açımızdan şey... Yani kadın, eylemi, yürüyüşü yapmak için sokağa çıkıyor; bu, Türkiye gibi bir ülkede, şiddetin bu kadar arttığı, kadın cinayetlerinin bu kadar arttığı, şüpheli kadın ölümlerinin bu kadar arttığı bir dönemde gayet olağan ve haklı. Bizim de politik olarak bunu desteklememiz gerekiyor yani her cepheden. Bir kere, bunu belirterek başlayayım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bölmek istemem ama bir şey ekleyebilir miyim?

Demin Adalet Bakanımızla yaptığımız konuşmada gün belirlemeye çalıştık. Bizlere de uygunsa, az sonra konuşuruz, 3 Aralık Salı günü 10.30'da gelebiliyor. Yurt dışı gezisi de varmış, bütçesi var. Bu soruları kendisine sorma imkânımız da olacak.

Buyurun.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Evet, çok da iyi olur.

Gerçi, sanırım, bir kere daha ağırlamıştık burada kendisini.

Evet, İstanbul Sözleşmesi'ne girmek istiyorum. Şimdi, İstanbul Sözleşmesi... Ya, şöyle: Bu iktidarın yani iktidarınızın yaptığı iki tane önemli iş var; bir, İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanması ve bir de buna bağlı olarak bir iç kanunun düzenlenmiş olması yani 6284 sayılı Yasa. Bu nasıl gelişti? Tabii, işte, biliyoruz ki AIHM'in verdiği bir karar sonucunda yani Nahide Opuz davasında Türkiye'yi mahkûm etmesi sonucunda Türkiye böyle bir sözleşmeye ev sahipliği yaptı. Bu çok kıymetli bir sözleşmeydi ve uygulamada olduğu dönemde de yani yürürlükte olduğu dönemde de ne yazık ki uygulanmıyordu. Kadın mücadelesi veren kadınlar sokakta, mahkeme salonlarında, her yerde "İstanbul Sözleşmesi uygulansın." diye mücadele ettiler. Sivil toplum alanından gelen biriyim ben. Ama yöntem olarak hem 6284 hem de İstanbul Sözleşmesi doğru yöntemle yapılmış iki tane insan hakları belgesi, kadınlar açısından önemli iki hukuki belge. Neden önemli? Çünkü sivil toplum, kadın sivil toplum örgütlerinin ve feminist kadınların ortaklaşmasıyla yapılmış. Ya, bu çok kıymetli yani bunu önemsiyoruz çünkü neden? Sahadan neyin eksik, neyin olması gerektiğine dair bilginin akarak gerçekleştiği bir durumdan bahsediyoruz ve yine bu iktidar döneminde gerçekleşmiş. Yani bu iktidar döneminde gerçekleşmiş iki belgenin uygulanması konusunda gerçekten savaşıyoruz, mücadele ediyoruz; bu bir.

6284 sayılı Yasa uygulanmıyor ne yazık ki. Çok önemli bir yasa ama biliyoruz ki koruma kararları yargı tarafından üç aylık gibi kısa sürelerle veriliyor ve kolluk tarafından kadınlara çoğu zaman koruma kararlarının -yani tedbir kararlarının tamamının diyelim- uygulanması konusunda yeterli hassasiyet gösterilmiyor? Bir, eğitim çok önemli, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden ve cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan birtakım yaklaşımlara maruz kalıyor kadınlar. Yani, kadınlar bugün sığınaklarda, ŞÖNİM'lerde, karakollarda, hastanelerde, yargı önünde ne yazık ki yaşam tarzları, düşünce biçimleri ya da inançları ya da giyiniş tarzları veya düşüncelerinden dolayı işte "Acaba bunu hak etti mi, hak etmedi mi?" tartışması üzerinden ya da algısı, anlayışı üzerinden yaklaşılarak bir kere daha şiddete maruz kalıyorlar. Bunlar çok yaygın, hani, böyle afaki bir şeyden bahsetmiyorum ya da üç beş münferit olaydan bahsetmiyorum. Bu, sistematik bir şekilde gerçekleşiyor.

Bir diğer mesele, cezaların arttırılması konusunda tamamen Serap Hocamla aynı düşünüyorum. Meseleyi sadece suç ve cezaya indirgeyerek çözmeye çalışmak bir yanılgıdır, indirgemecedir. Asıl mesele, zihniyet değişikliğini gerçekleştirmek. Yani eşitlik nerede başlar? Gerçekten, tamamen zihinde başlar. Yani toplumda biz eğitimle, farkındalık çalışmalarıyla ve tabii ki en önemlisi, iktidar mensubu yöneticiler, bakanlar, Cumhurbaşkanı ve diğer yetkililer tarafından kurulan sözlerle birtakım anlayışları sürdürüyoruz, yaygınlaştırıyoruz ya da -nasıl diyeyim- etkin kılıyoruz veya işte "Biz bunu mahkûm etmeliyiz." yani şiddetin bu olağanlaştırılma, normalleştirilme hâlini, medyanın dilini biz mahkûm etmeliyiz, yöneticiler mahkûm etmeli ki...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Bununla ilgili, mesela, geçen gün Sayın Bakan Plan ve Bütçe Komisyonunda ne yazık ki talihsiz bir söz kullandı. "Kadınlar koruma kararına rağmen kapılarını açıyorlar." dedi. Bu, çok önemli bir mesele.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Neden önemli? Çünkü şiddet döngüseldir, kadına karşı şiddet meselesi, tek başına fiziksel şiddet ya da tek başına psikolojik şiddet diye ele alınmaz. Bu, çok iç içe geçmiş bir meseledir. Bir kadın fiziksel şiddete uğruyorsa kendisine şiddet uygulayan failden korktuğu için her şeyi yapar; kapıyı da açar, tekrar onunla aynı eve de gider. Yani bunları yargılamak bize düşmez, hiçbir yetkiliye düşmez. Dolayısıyla, ta Bakanından kolluk görevlisine kadar herkes bu eğitimlerden geçmeli. Şiddet döngüseldir, şiddet iç içe geçer, şiddet süreklidir, başladığı yerde bitmez. Yani bunların hepsi çok önemli ve bu nedenle uzman görüşüne ihtiyaç var, sadece bizim de değil, bakanların da var ve bu işi yapan herkesin, yargı mensuplarının da var. Yani bu nedenle... Mesela mahkemelerde iyi hâl indirimi, evet, yasal düzenleme yapıldı ama hâlâ haksız tahrik indirimi uygulanıyor. Bu, kabul edilemez bir şey.

Yine de yerel yönetim birimlerinden bahsetmek istiyorum bir de. Yani mesela yerel yönetimlerin ve sivil toplum örgütlerinin, kadın sivil toplum örgütlerinin güçlendirilmesi gerekiyor. Kadın merkezleri, kadın danışma merkezleri, kadın dayanışma merkezlerinin belediyeler bünyesinde güçlendirilmesi demek, kadınların yerelden, doğrudan onlara destek verecek mekanizmalara ulaşabilmesi demek. Bu çok önemli ama tam tersi bir durum söz konusu. Ne yazık ki bugün geldiğimiz noktada biliyorsunuz ki işte bu tasarruf tedbirleri kapsamında belediyeler kadına yönelik şiddet veya diğer meselelerle ilgili, kadınlara sosyal alan sağlamak ya da kreş desteği gibi destekler sağlamakla ilgili ne yazık ki pek çok sorun yaşıyorlar. Bunların da ortadan kalkması gerekiyor.

Bir de tabii en önemli mesele, Anayasa, kanun... Biz Anayasa'nın, 6284'ün ve diğer bütün yasaların uygulanması gerektiğini düşünüyoruz ve bunun ne yazık ki tepeden en alt birimlere kadar ihlal edildiğini ifade etmek istiyorum. Anayasa'nın ihlal edilmesi demek yani bir kanunun uygulanmaması demek, hakların ihlal edilmesi demek, kollukta da yargıda da diğer kanunların ihlal edilmesi anlamına geliyor. Ya, kadınlar kolluk kuvvetlerine başvurdukları zaman ne yazık ki evlerine gönderiliyorlar çoğu yerde ve bu yüzden, koruma tedbiri olduğu hâlde hayatını kaybetmiş kadınlar var. Yani bunlar çok önemli.

Biz önerilerimizi yaptık partimiz ve vekil arkadaşımınla beraber ve bunları size sunduk. Ama ben bir şeyi de belirtmek istiyorum; Sayın Yazıcı Özbudun'un vermiş olduğu, Serap Hoca'nın vermiş olduğu listedeki bütün akademisyenlerin dinlenmesi gerektiğini düşünüyorum ve kesinlikle bu çok önemli.

Bir diğer konu da ŞÖNİM'ler yetersiz, sığınaklar yetersiz. "Cezasızlık politikası" denilen bir politika ne yazık ki çok yaygın bir şekilde uygulanıyor. Bunun sadece bir tane bildiğimiz kısmı, haksız tahrik indirimi. Türkiye'de ne yazık ki cinsel şiddet suçlarında kadınların başvurabilecekleri mekanizma yok. Bununla ilgili olarak biz İstanbul Sözleşmesi'ni niye ısrarla istiyoruz, neden olması gerektiğini söylüyoruz? Mesela orada diyor ki: "Şu kadar nüfuslu yerde sığınak açmak zorundasın. Şu kadar nüfuslu yerde danışma merkezi açmak zorundasın. Şu kadar nüfuslu yerde cinsel şiddet kriz merkezi açmak zorundasın." Kadınlar hastanelerde tekrar tekrar travmatize edilerek şiddete maruz kalıyorlar ve çoğu kadın cinsel şiddete uğradığında bu nedenle yargıya, kolluğa başvuramıyor yani bütün bunlar çok kronik sorunlar.

Bir de bir diğer mesele, biz OECD ülkeleri içerisinde şiddet konusunda ilk 10'a giriyoruz, Kolombiya'dan bile daha kötü durumdayız. Yani okuduğunuz veriler açısından söylüyorum.

Sayın Başkan, o nedenle yani burada artık sadece biz... Aksayan yönlerin tespiti konusunda elbette ki daha önce yapılmış mesela çalışmalar var. Yine KEFEK altında kurulmuş, İstanbul Sözleşmesi'nin Etkin Uygulanması ve İzlenmesi Alt Komisyonu olmuş mesela, oradan çıkmış rapor var mesela. Yine çözüm önerileri çıkmış, yine uygulanmamış. Asıl mesele bu ülkede, kanunların uygulanmıyor oluşu. Biz bunları nasıl uygulatacağız, bunu konuşmalıyız. Yoksa 6284'le ilgili tek bir değişiklik yapılması şu anda istenilmiyor; kadın örgütleri de istemiyor, feminist örgütler de istemiyor, biz de istemiyoruz. Biz diyoruz ki asıl mesele uygulanmasını sağlamak. Yeni bir ceza kanunu yapmaya ya da yeni bir ceza düzenlemesi yapmaya gerek yok; var olanlar uygulansın. Şu an için, bizim için esas mesele budur.

Bununla ilgili olarak da dediğim gibi bir de eğitim meselesi çok önemli. Millî Eğitim Bakanı mutlaka gelmeli. Millî eğitim müfredatı, Diyanetle yapılan protokoller, aile meselesinin kadını tamamen ailenin içerisine hapseden projelerle desteklenmesi, bunlar şiddeti arttıran projeler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Özellikle de en başta, ilk aklıma gelen "İş ve Aile Yaşamının Uyumlaştırılması" diye bir proje var, asla kabul edilemez. Yani Bakanlık yapması gereken işi yani bakım emeğini, ev içi emeği, hasta bakımını, çocuk bakımını, yaşlı bakımını, her şeyi kadının üzerine yük olarak koymuş, yanına da demiş ki: "Bir de evden çalış, sen benim işimi de yap." gibi bir proje. Bu, kabul edilemez bir şey, kadını köleliğe doğru götüren bir şey. Yani asla bunun, bu tür projelerin olmaması gerektiğini düşünüyoruz. Derhâl kadını aile içerisinde eşit, demokratik olarak güçlendiren ve kadını özgürleştiren projeler hayata geçirmeliyiz diyeyim ve bitireyim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler Sayın Vekilim.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Biz teşekkür ederiz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İyi ki bu Komisyon kurulmuş. Hani başta denildi ya, ben de söyledim "Daha önce iki tane komisyon kurulmuş, böyle ansiklopedi gibi raporlar çıkmış, biz ne yapacağız?" Demek ki sadece rapor yazmak değil. Bakın, 2024 yılının bugün 26 Kasımında bunları konuşabiliyoruz. Diyorsunuz ki: "Şunlar, şunlar uygulanmıyor." Az önce söyledim, Adalet Bakanımız haftaya gelecek, ne güzel. bunlar niye uygulanmıyor veya uygulanıyor diye sorularınızı sorma imkânı var. Yani komisyon kurulmasının avantajı bu, ille rapor yazmak değil. İçişleri Bakanımızı da davet edelim, ona da soracaklarımızı sorarsınız. Yani bu Komisyon Genel Kurul çalışmalarından daha yoğun olacağı için her şeyi konuşma ve davet etme... Genel Kurula kimse davet edilemiyor dışarıdan, buraya davet edilebiliyor yani çözüme odaklı bir Komisyon aslında. O yüzden önerileri dikkate alıyoruz.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Sayın Başkan, sivil toplum örgütleri, kadın örgütleri yani sahada bire bir kadınlarla, şiddet gören kadınlarla çalışan örgütleri dinlemek çok önemli. Bir de akademik... Yine söylüyorum, Sayın Serap Yazıcı Özbudun'un verdiği listeyi çok önemli buldum. Ben okuduğum her ismi mutlaka dinlememiz gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bugünkü toplantının amacı bu zaten yani öneriler almak.

Çok teşekkürler.

Buyurun Sayın Ekmekci.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Sayın Başkanım, çok Kıymetli Komisyon üyelerimiz; ben de sizleri saygıyla selamlıyorum.

Yani şöyle bir baktığımız zaman, şiddet hep vardı. Ben önceki haftalarda bu konuyla ilgili de... Yazma Eserler Kütüphanesi var Kastamonu'da; inşallah ziyaret edebilirsiniz sizleri ağırlamak isteriz orada. 1930-1940 tarihli mecmualar var Sayın Başkanım. Orada Kastamonu'nun tarihini de görebiliyorsunuz, çok başka bir şey. İnşallah getiririm bir seferde de. İnanın, orada yazılmış, paylaşılmış tek tek o cinayetin nasıl işlendiği...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Vekilim, sizi tanıyor herkes ama bütün arkadaşlardan rica edelim...

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Tamam.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Avukat kökenlisiniz ya, her mesleğin tabii çok değerli görüşleri var, farklı bakış açıları var ama hukukçu olmanın da önemi var. Onu söylerseniz başlangıçta bütün arkadaşlara...

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Tabii, zaten konuşmamın içinde var o da, geçecek.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Zaten ben konuşurken hep karşımda da olduğu için direkt ona baktım.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Estağfurullah.

Yani o mecmuayı bir getireyim ben hatta, bakalım.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Kastamonu da çok önemli.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Evet.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Benim için de.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Orada anlatmış, işte cinayetin nasıl işlendiği. İnanın, bugünkü gördüğümüz hunharca cinayetler, 1930'lu, 40'lu yıllardaki Kastamonu'da da bir Anadolu şehrinde de aynı şekilde aslında işlenmiş ve işlenmeye de devam etmiş. Yani kadına şiddet sadece bu dönemin sorunu, bugünlerin sorunu değil, hep vardı. Ben inanıyorum ki sosyoekonomik değişimin de etkisiyle nedenleri değişti belki, bunlar çeşitlilik kazandı.

Katılıyorum Serap Hocama da, evet, sadece kanunla çözülmesi mümkün değil. Burada kesinlikle toplumsal iş birliğini kurmak zorundayız ve her ferdin sorumluluk olarak bunu bütüncül bir yaklaşımla ele alması gerekiyor. Bizim Komisyonumuzun çalışmasını şu anlamda çok kıymetli buluyorum: Evet, belki daha önce de bu çalışmalar yapıldı, daha detaylı yapıldı belki, bilemiyorum ama bence bu Komisyondan çıkacak durum şöyle beni mutlu ediyor, Komisyon sebeplerini bence inşallah bulacak, çözüm önerilerini bulacak ve inşallah bu şekilde de toplumu harekete geçireceğiz. Ben böyle bir misyonumuz olduğunu düşünüyorum.

Ben on dokuz yıl avukatlık yapmış bir kişi olarak on dokuz yıl da ben aile hukukuyla ilgilendim. Tamamıyla işte... Ki öncesinde 4320 sayılı Kanunu'muz var bizim, 98'di zannediyorum, yanlış olmasın. İlk başta bununla başladık, benim tam mezun olduğum seneydi, bunu uygulamaya başladık kadını korumak için, şiddeti önlemek için. Tabii, zaman içinde yetersiz kaldı, işte 2012'de 6284 geldi onun yerine ve gerçekten, siz de az önce bahsettiniz, bizim elimizde çok güzel bir çatı var, çok güzel bir temel kanun var ve bununla ilgili uygulamada... Ben, şimdi, yeri geldi, kadın vekiliysem diyelim tedbir kararı aldım, onu uyguladım; yeri geldi, beylerin tarafında, kendisinin aleyhine bir tedbir kararı alınan bir bey varsa onun tarafından bakabildim, onun penceresinden de bakabildim.

Ben şunu açık yüreklilikle söylüyorum -bunu zaten Bakanımız da uzmanlarımız da söyler- tabii ki eksiklerimiz varsa geliştirelim, bunda hemfikiriz. Daha hızlı, daha pratik yapmak için, işte o kurumların, ŞÖNİM'lerin, sığınmaevlerinin ya da her neyse, bu konuyla ilgili adliyelerdeki AGO'ların, hepsinin -çünkü içinden geldiğim için çok net söyleyebiliyorum bu konuda- gelişmesi için el birliğiyle çalışalım. Bu konuda Anayasa'mızda eksik var mı, ceza hukukunda eksik var mı, maddelerimizde bir eksik var mı, daha iyi nasıl gelişir, bunun

gayretini verelim. Ama şu an için aslında bu kanunun ben çok da düzgün bir şekilde uygulandığını kendi adıma uygulayıcı olarak söyleyebilirim. Çünkü neden? Ben bir talepte bulunduğum zaman nasıl hızlı alındığını da biliyorum, işte polisin, kolluğun verdiği kararın hemen onay mercisine gitmesi; hepsi o kadar süreli, sistemli bir şekilde kanunda aslında işlenmiş ki tık tık bütün işlemler yolunda ve bir hızda gidiyor. Mutlaka aksayan yönler olabilir ama işte bunları biz geliştirmekle, bunları tespit etmekle yükümlüyük. Belki bu noktada fayda sağlayacağız. Ben bu noktada da tabii uzman görüşlerinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ben de bu şekilde bir liste tabii -liste olarak vereceğiz galiba- ekleme yapmak isterim.

Tekrar hayırlı olmasını diliyorum Komisyonumuzun. Çok da başarılı çalışmalar çıkacağına eminim.

Sizleri tekrar saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

Sayın Kepolu...

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Sayın Başkanım, Kıymetli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii ki bu Komisyon... Gerçekten şöyle anlatmak isterim ki söz konusu kadınlar olunca bunun muhalefeti veya da iktidarı yok; tırnak içerisinde kadınlarımız, annelerimiz, kız çocuklarımız sonuçta. Ben bütün arkadaşarımdan o ricada bulunacağım çünkü bunun ne iktidarı var ne de muhalefeti var, hep beraber bir çözüm içerisinde olmamız lazım.

Tabii ki AK PARTİ Hükümetimiz çok kanunlar çıkarmış ama şunu da görüyoruz ki kadınlara olan şiddet gün geçtikçe daha fazlalaşıyor. Burada bir şey var yani psikolojik bir şey var, sosyolojik bir şey var ve kültür geçişi diye bir sorun var diye düşünüyorum. Çünkü bakıldığı zaman 1982'de -dün gibi hatırlıyorum çünkü ben de belli bir yaşa gelmişim- bir adam eşini dövdüğü için bizim büyükler tarafından adama aynı şey yapıldı "Sen nasıl bir kadına el kaldırıyorsun?" diye. Şimdi, her gün mutlaka 1-2 kadının ya şiddet gördüğünü veya da daha doğrusu şiddetin ötesinde öldüğünü biz maalesef basında hepimiz okuyoruz ve görüyoruz.

Dolayısıyla, Başkanım, çok detaylı bir şekilde bakılması lazım yani bana göre bu kadınlara şiddet gösteren erkekler, eşlere de... Mesela baktığımız zaman çoğu kadının eşleri tarafından öldürüldüğünü görüyorsunuz veya da işkence veya da haksızlığa maruz kalıyorlar daha doğrusu. Aslında bana göre karşı tarafa da bakmak lazım, sorgulamak lazım yani neden bu hâle geliyorlar? Yani bir kadın işte bütün hayatını o erkeğe veriyor, en ufak bir şeyde o adam tarafından hem hakarete maruz kalıyor, şiddete hem de ölüme kadar gidiyor.

Başkanım, bir şey daha söylemek istiyorum ki geçen gün bir bayan yanıma geldi, kızıyla beraber geldi çünkü konumum itibarıyla bu kadın konularına ben çok girmişim yaklaşık otuz yıldır en az; kendi bölgem için konuşuyorum. Geçen gün benim odama bir bayan arkadaş geldi, bir kızıyla beraber geldi; eşinden boşanmak istiyor. Dolayısıyla eşinden hep şiddet gördüğünü, en sonunda da kızın yanında yani evladın yanında yaptığını söyleyince boşanma kararını almış. Tabii, bizim oralıdır ama Manisa'da yaşıyorlar. Dedi ki: "Uzaklaştırma kararını aldığım zaman daha fazla bana karşı şiddet ve tehdit çoğaldı; korku da geldi, buraya geldim." Şimdi, buna aslında biraz önce dediğim gibi detaylı bir şekilde bakmak lazım yani acaba dediğim gibi bir psikolojik sorun mu var? Çünkü eğer ekonomik olsaydı -ki kriz hep dile getiriliyor- 80'lerde kadınlar bu kadar kıymetliyken, bir kadına el kaldırma bu kadar ayıpken şimdi patır patır neden kadınları öldürüyorlar veya neden şiddete maruz kalıyorlar? Yani o dönemde bildiğimiz gibi bir şeye ulaşmak da çok zordu yani hani hiçbir şey yoktu Türkiye'de o zaman, bayağı bir sıkıntı vardı, hatta kış mevsiminde bir sebzevi ve meyveyi görmek bile büyük bir olaydı o dönemler için. Bu o anlama geliyor ki aslında ekonomik değildir tam olarak, başka şey var. Dediyim gibi ben kültür geçişini ve... Dün KEFEK'in toplantısı vardı İçişleri Bakanlığında, orada da aynı şeyi söyledim, dedim ki ben bir şey rica edeceğim, şu şiddet gören ve ölen kadınlar ya da aileler her neyse -ben bunu da söylerken aslında gördüğünüz gibi terlemeye başladım çünkü kadınlar baş tacıdır yani kıymetlidir, bizler için çok kıymetlidir- acaba hangi bölgeye aittir en çok, en fazla sayı açısından? Bu çok önemli? Yani dedim ki ben şimdi Ankara'da ölebilirim ama ben Ankaralı değilim, ben Güneydoğuluyum, eşim Karadenizli, anlatabildim mi? Bu iki şeyi yani bölge açısından ele almak lazım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani çok kısa araya gireyim mi Sayın Vekilim.

Siz Diyarbakır Milletvekilisiniz, önemli, kendi deneyimlerinizi, gözlemlerinizi anlatıyorsunuz. Daha önceki raporlara baktığım zaman şunu gördüm: "Hangi bölgede çok?" dediniz ya, "Doğu Karadeniz'de çok." diye raporlarda yazıyor. Hani Doğu ve Güneydoğu Anadolu gibi algılanırken toplumda, bu raporların birinde gördüm, Doğu Karadeniz'de yoğunlaştığı şiddetin, araştırmalar onu göstermiş. Ne kadar doğru...

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Köken olarak mı?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Nasıl?

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Orta Karadeniz'de de... Kız çocuklarının erken evlendirilmesi...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İşte hâlâ geçerli mi, ona da bakmamız lazım belki, değil mi?

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Şöyle: Evet, köken olarak diyelim ki Orta Karadeniz veya Karadeniz'i bir bütün olarak düşünelim. Aslında o bölgede biraz yoğunlaşmak lazım. Orada neden yani nasıl bir sosyoloji ya da nasıl bir...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ben Karadenizliyim, Orta Karadenizliyim, Giresun Tirebolü'dan. Ama görmedik yani etrafımızda da görmedik.

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Yok, yok, ben...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Raporlara yansımaları...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bu raporların birinde var, bulur gösteririm.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şiddetin raporlanmasında belki Karadenizli kadınlar...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İşte onun için alan araştırması çok hassas bir şey, düzgün yapılması lazım.

Buyurun.

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Yani biraz önce de dediğim gibi eşlerine şiddet veya eşlerini öldüren kişilerin aslında neden yaptığı yani işte çocuklarının annesi olan, senin için bu kadar değerli olan, âşık olduğun kadını aldın, çocuk yaptı sana, her sıkıntına ortak olan kadına sen neden şiddet uyguladın veya da neden öldürdün? Aslında oraya da bakmak lazım, onu da şey yapmak lazım çünkü bu sorunun köküne inmek lazım. Bu sorunun neden kaynaklandığını ve özellikle en çok neyin tetiklediğini görmek lazım ve ona göre mücadele olması gerektiğini düşünüyorum.

Sayın Başkanım, bir şey daha var; bu devlet konukevlerimize -bunu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına aslında anlatmamız lazım- yaşı 9 olan erkekler çocukları o konukevlerine alınmıyor. Onun için bazı kadınlarımız şiddet gördüğü hâlde çocuklarından ayrılmak istemiyorlar. Onda da aslında bir düzelme olması gerekiyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Nasıl? Şiddet gören kadın konukevine gidiyorsa 9 yaşından küçük çocukları...

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Erkek çocukları almıyorlar, evet.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Erkek çocuklar...

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Erkek çocuklar alınmıyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - 9 yaşından büyükler...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Annesinin yanında da olsa alınmıyor mu?

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Alınmıyor. Onun için aslında bunu da...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bununla ilgili belki bir düzenleme vardır ya.

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Hâlen yok, hâlen yok çünkü ben ilgilendiğim için biliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - 12 mi, 9 mu?

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Ben 9 olarak biliyorum, 12 de olabilir ama benim aklımda 9 kaldı.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - 9...

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Ben de 9 olarak biliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bakalım, araştıralım.

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Onun için, bazen öyle anneler de çocuklarına...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bitti mi sizin konuşmanız, devam mı ediyorsunuz?

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - 12'ydi.

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - 12 miydi?

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Öyledir.

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Olabilir ama hani...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Yaşı tam hatırlamıyorum ama 9 diye biliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - 12 diye yazan kaynaklar da var.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Ama 12 de küçük bence. Ondan ayrı kalması...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tabii, tabii, nasıl ayrılacak?

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Onun için kadınlarımızın bu anlamda devlet konukevlerini çok tercih etmediklerini görüyoruz. Şu anda devlet konukevleri yüzde 60, yüzde 70, zaten doluluk oranı yüzde 100 değil yani hâlâ şey ama. Çocuklarından ayrı kalmak istemedikleri için öyle bir tercihte... Bazı annelerimizin maalesef evladından -hepimizin olduğu gibi- ayrılmak istemediklerini görüyoruz.

Yani ben kendi düşüncelerimi ve dileklerimi söyledim. Dediğim gibi hep ekonomiye bağlıyoruz ki ekonomi olmadığına kesin eminim bu konuda yani belki bir nebze şeydir ama yüzde 100 ekonomi ya da yüzde 50 bile ekonomi olmadığını görüyoruz.

Bir de aslında eğitim konusu çok önemli. Şöyle eğitim konusu önemli: Şimdi, biz anneler olarak da aslında hep böyle kız çocuklarımız daha fazla çalıştırmaya çalışıyoruz. Erkekler daha çok böyle erkek özel "İşte bu işi o yapmaz, kız çocuğu yapar." diye öyle küçük yaştan gelen bir süreç var, eğitim süreci var, biz de o konuda yanlış yapıyoruz.

İnşallah güzel bir çalışma olur. İnşallah kadınlarımıza faydalı bir çalışmamız olur hep beraber.

Ben hepinize çok teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

Sayın Alkayış'ta sıra ama Sevda Erdan Vekilimiz bir canlı yayına katılacakmış. Sıranızı değiştirsek olur mu?

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Olur.

Buyurun.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Görüyorsunuz ki kadın vekillerimize erkek vekillerimiz nasıl centilmence sırasını veriyor.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Yok, işimiz olmasa istemeyiz, biz eşitlikten yanayız Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlar, geçtiğimiz hafta bu Komisyon konusundaki temennilerimizi zaten söylemiştik. Umarım bir önceki gibi, böyle ansiklopedi gibi bir rapor olarak tozlu raflarda kalmaz. Yine aynı temennimi yinelemiş olayım.

Başkanım, sizi dinleyince sanki bu ülkede hiçbir sorun yokmuş da sanki bu Komisyon boşa kurulmuş gibi bir hisse kapıldım açıkçası.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İçinize huzur doldu değil mi?

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Hele de İstanbul Sözleşmesi konusundaki fikirlerinize... Ama bir baktık ki sadece bu ekim ayında bile 48 kadın katledilmiş, bu da son on dört yılın en yüksek verisiymiş yani demek ki hâlâ çok ciddi bir sorun var. Demek İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması aslında kadına şiddet konusunda bizi rahatlatmamış; tam tersine, aslında daha da sorunları büyütmiş baktığımızda.

Şimdi, biz, bu şiddet ve ayrımcılık konusunun nedenlerini, sonuçlarını ve önerilerimizi zaten ilerleyen toplantılarda bildireceğiz. Bu gerekli kurumlar ve çağıracağımız akademisyenler dinlendikten sonra bu konudaki ayrıntılı görüşlerimizi söyleyeceğiz ama hocamın da dediği gibi, en iyi anayasayı, en iyi yasayı yapabilirsiniz ama bu toplumdaki kadının yeri açısından uygulayıcıların ve toplumun bakış açısını düzeltemezsek hiçbir sonuç elde edemeyiz; bir sonraki 29'uncu Dönemde, 30'uncu Dönemde de bu komisyonlar kurulmaya devam eder.

Ekranlardaki şiddet konusunda bir buçuk ay önce bir araştırma önergesi vermiştim, bu dizilerin ve maalesef öğlen programlarının çocuklar, gençler ve kadınlar üzerindeki olumsuz etkileri hakkında Mecliste de konuşma yaptım ama maalesef araştırma önergemiz kabul görmedi klasik olduğu gibi, siz iktidar vekillerinin ret oylarıyla geri gönderildi, böyle bir komisyon da kurulmadı. Keşke kurulsaydı, belki de o raporu şimdi burada konuşuyor olurduk.

Biz bir liste çalışması yaptık ama hocamın listesiyle de bakacağız, karşılaştıracamız, bir iki de ekleme yapacağız, yasama uzmanlarına iletiriz.

Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar. İlk söylediğim temennimi söyleyeyim; yine böyle tozlu raflarda kalacak bir rapor olmaz. Bu raporun Beşinci Bölümünde Kurumsal Eylem Planı var, böyle bir tablo var. Eğer burada bulunan kurumları çağırıcaksak onlara da bu iki yıl içinde bu eylem planlarının hangilerine uymuşlar, hangilerine uymamışlar bunları da sormak gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

Bir şey ekleyeyim siz çıkmadan; hukukçuların bir ifadesi var, hani hep kanun yapmaktan söz ediyor ya, "Kötü kanun yok, iyi hâkim vardır." sözü var.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Evet, evet.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani uygulama her zaman çok önemli bir şey.

Çok teşekkürler.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Alkayış, buyurun.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Sayın Başkanım, ben de çok teşekkür ediyorum.

Değerli Komisyon üyelerimiz, yaptığımız çalışmaların ben de özellikle dünyada da çok konuşulan kadına yönelik şiddetin, her türlü şiddetin araştırılmasına, önleyici tedbirlerin alınmasına katkı sunmasını temenni ediyorum.

Sayın Başkanım, tabii, geçmiş dönemde de gerçekten ciddi araştırmalar yapılmış, gerçekten çok kıymetli tespitler de görüyoruz ve bunlardan istifade edeceğiz. Tabii, kendimiz hukukçu olduğumuz için uygulamada avukat olarak çok sık karşımıza gelen olaylar bunlar. Bazen kadınlarımızın maruz kaldığı şiddetin, eylemlerin tarafındayız. Bunu önleyebilmek, bunun önüne geçebilmek için de gerçekten kamunun bazı tedbirleri alması gerekiyor.

Tabii, kamuoyunda, basında, yayında genel olarak bir kadın şiddete maruz kalıyor -bunun şeyi değişebilir yani dayak olabilir, kötü muamele olabilir, az önce söylendiği gibi cinayet olabilir, kötü söz olabilir, psikolojik olabilir- sonra biz işin yargılamasına bakıyoruz, ona odaklanıyoruz. Bunun yasaları yeterli mi, caydırıcı mı, değil mi; yasalarla ilgili kısım yani adalet tam sağlandı mı, sağlanmadı mı, ne kadar sağlandı; ciddi bir tartışma konusu ancak onun ötesinde, ondan önce bunu bu hâle getiren, bu şiddete sürükleyen sebepler nelerdir; bir kişi niçin buna tevessül etti, niçin bu saikte bulundu, bunun sonuçları önemli. Çünkü 6284 sayılı Yasa hukuk mantığı içerisinde hakikaten bir devrim, hakikaten bir devrim. Belki uygulayıcılar daha fazla biliyoruz yani düşünün ki müracaat edildi, o anda tedbiri veriyor, tedbiri hatta karakol veriyor yani diyor ki "Böyle bir iddia var, dolayısıyla ben bundan sonra senin telefon açmanı, eve yaklaşmanı, iletişim kurmanı yasakladım." Hemen dava açılır açılmaz hâkim veriyor, tarafları dinlemeden. Bu bir devrimdir, inanılmaz bir şey.

Yine, yargılamalarda da işte özellikle müşteki kadınlar şikâyetinden vazgeçse de hâkim yargılamayı devam ettiriyor ve işi şikâyete bağlı olmaktan çıkartıyor, indirim sebebi uygulamıyor ve katalog suçlara konulmuş. Bu anlamda hakikaten ciddi anlamda bir iyileştirme var. Ama biz bu ana götüren, bu yola götüren süreçleri, Sayın Başkanım, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, iktidar muhalefet, samimi olarak bir gayret ortaya koyalım, bunun nedenlerini araştıralım. Bu ortama gerek kalmadan, toplumun bütün kesimlerinin dayanışma içerisinde yaşayabildiği, kimsenin kimseyi kırmadığı bir ortama, hep beraber, gerçekten, katkımız ne olur bunun üzerinde yoğunlaşalım. İktidar-

muhalefet bir konsensüs içerisinde komisyonun kurulması son derece önemli.

Kurumlarımız var Sayın Başkanım, mesela, söylendi, ben KADEM'in dinlenmesini gerçekten isterim, bir hinterlandı da oldu, mevzuatı da oldu, ciddi bir tecrübe. RTÜK'ün mutlaka burada dinlenmesini isterim yani buna ilişkin mesela ne kadar şikâyet alıyor? Buna ilişkin kurumları, kuruluşları ne kadar teşvik ediyor, uyarıyor? Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı konusunda zaten bir şey yok yani mutlaka dinlememiz gerekiyor. Adalet Bakanlığını, İçişleri Bakanlığını, Bakanımızı; Millî Eğitim Bakanımızı bence dinlememiz gerekiyor. Son olarak da Sayın Başkanım, tabii, bence Diyanet İşleri Başkanımızı da Başkanlığımızı da dinlememiz gerekir diye düşünüyorum. Eğitimden bahsettik, toplumsal huzurdan bahsettik, dayanışmadan bahsettik. Millî ve manevi değerlerimizin, en azından bir Anadolu çocuğu olarak... Az önce vekilimiz de söyledi, ya, mesela, biz şöyle yetiştik: Bir kadına el kaldırılmaz, hatta genelde tartışılmaz da o konuşmuşsa siz susarsınız, böyle yetiştik Anadolu kültüründe, o arif kültürde. Bunun, bu kadim geleneğin gerçekten kurumsallaşması, genç nesillere taşınması noktasında da ben Diyanet İşleri Başkanımızın da Başkanlığımızın da yetkilisinin de dinlenmesinin daha uygun olacağını düşünüyorum.

Kadına yönelik şiddeti engellemek -bazen tartışma oluyor- aynı zamanda erkeğe yönelik şiddeti de engellenmenin bir alternatifi değil yani ikisinin de engellenmesi gerekiyor. Aynı hayatı paylaşıyoruz fakat tabii, kadınlara yönelik daha pozitif kararların alınması, daha önleyici kararların alınması... Tarih boyunca da böyle oldu ama modern çağdayız, imkânlarımız genişledi. Bunun hem hukuki hem kamu olarak daha fazla tedbirini alabiliriz.

Ben çalışmalarımızın inşallah hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Başarılar diliyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler Sayın Vekilim.

Buyurun.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Öncelikle bu Meclis Araştırması Komisyonunun çok önemli bir komisyon olduğu konusundaki vurgumu bir kere daha yapmak istiyorum çünkü usul tartışmasıyla başlamak istiyorum. Şu ana kadar öyle sözler duydum ki bu Meclis Araştırması Komisyonunun ne kadar ciddi ve önemli olduğu meselesinde beni çok kuşkuya düşürdü. Biz neden kurduk bu Meclis Araştırması Komisyonunu? Kadına yönelik şiddet, erkek şiddeti katmerlenerek artıyordu, çocuk istismarı bebeklere kadar düşmüştü ve sürekli artıyordu hiçbir çözüm olmadan. İnfial oldu toplumda ve bu Meclis Araştırması Komisyonu... Bizim verdiğimiz önerge 2 kere AKP-MHP oylarıyla reddedildi, sonra o kadar çok tepki oldu ki bu Meclis Araştırması Komisyonu kuruldu. Dolayısıyla, çok ciddi, vahim bir durum, vahim bir ortamda çok etkili Komisyon çalışması yapmamız gerekiyor. Mesela, şu cümleler beni çok şaşırtıyor: "Eğer eksik varsa düzeltiriz." Eksik olmadığını düşünen milletvekilleri bu Meclis Araştırması Komisyonunda ne iş yapıyor, ben anlamıyorum. Yapılacak olanlara "Eksik yok." deyip önünü kapatmak için mi konuşuyoruz? Gerçekten hepimizin canı yanıyor ama ben buradaki konuşmaları dinledikçe durumun ciddiyetinin farkında olunmadığını düşünüyorum, ciddiyete davet etmek istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Vekilim, siz tabii istediğiniz gibi söyleyeceksiniz ama şöyle yapalım mı: Eksiklerin çok olduğunu söylüyorsunuz, eksikleri sizden duyalım biz; onları not alalım. Sıralayın, buyurun.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Tabii ki hemen, zaten konuşmaya devam ediyorum.

Şimdi, bir kere, bu erkek egemen sistemi, erkek egemenliğini, kadınların ikincil cins konumuna bakış açısını neler güçlendiriyor, benim sorum o? Biz Mecliste bir araştırma komisyonu kurduk, senaristlere varıncaya kadar yirmi iki yıldır bu ülkeyi yöneten iktidarın politikalarına öncelikle bakmayı tercih ederim ben. AKP'li milletvekillerinin de gerçekten "Eksiğimiz var mı?" diye değil "Ne eksiğimiz var?" diye bakmasının gerektiğini düşünüyorum çünkü "Eksiğimiz var mı acaba?" başka bir şey "A, burada ciddi bir eksik var." deyip bakmak başka bir ciddiyet gerektirir; bu yüzden onun özellikle altını çizmek istiyorum.

Sonra bir başkası, bir de erkeklere bakalım, çok fazla gelir. Erkeklerin öldürülmesine karşı iseniz eğer önce savaş politikalarından vazgeçilmesi için mücadele edin; erkekler en çok savaşlarda ölüyor. Biz burada bu Komisyonunda toplumsal cinsiyet temelli şiddeti konuşuyoruz, kadına yönelik şiddeti konuşuyoruz. Dolayısıyla, o sınırlılıkla konuşuyoruz, erkek şiddeti, erkeğin ölme nedenleri ile kadınların öldürülme nedenleri arasında derin uçurum var çünkü sistematik olarak, -demin dediğim gibi- toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe rafa kalktı. Mesela sorulardan bir tanesi bu, bu soruyu gerçekten bütün milletvekilinin ciddiyetle sormasını istiyorum; burada da yine aynı cümle edildi "Aile dışında bireyin anlamı yok." demek aile dışında kadının anlamı yok demek "Acaba bu cümleyi kurdukça kadınların boşanmak istedikleri eşleri tarafından, ayrılmak istedikleri sevgilileri tarafından öldürülmesini meşrulaştırıyor muyum?" diye sormakla yükümlüyüz kendimize.

Sonra, daha yeni sunum dinledik -İçişleri Bakanlığı bütçesindeydi sınıırım- butona basma oranları verilerek kadına yönelik şiddetle ne kadar mücadele edildiği anlatılıyordu. Ben mesela şöyle bir cümle bekliyorum: "Defalarca koruma başvurusu yapıldığı hâlde, defalarca uzaklaştırma kararı alındığı hâlde kadınlar öldürülüyor hem de tekil değil, sistematik olarak öldürülüyor; kelepçesini kırıp, gidip 2 kişiyi öldürüyor." falan. Şimdi, bunlar yaşanırken "Eksik mi var acaba?" deyince... Dün, 25 Kasım'da da hem Ankara'da hem İstanbul'da karşılaşılan şiddetin sıcaklığıyla da diyorum, gerçekten ciddiyete davet ediyorum. Yani gerçekten bu sorunu köklü bir şekilde ele almanın önündeki tüm değersizleştirici, hafifletici şeylerin bu Meclis Araştırması Komisyonunda olmaması gerektiğini düşünüyorum.

Sonra, gelelim bu Meclis Araştırması Komisyonunun gündemi, aslında kadınlar -biraz önce birisi daha söyledi- sadece kadın oldukları için neden öldürülüyorlar? Sadece kadın oldukları için öldürülüyorlar. En çok birinci derece yakınları tarafından öldürülüyorlar, sokakta da... Mesela, hatırlarsınız -şimdi tarihini hatırlamıyorum- adama soruyorlar, diyor ki: "Ya, çok öfkeliydim; kadını gördüm öldürdüm sokakta." Hiç gerekçesi yok yani, o yüzden. Ayrıca adamlar öldürdüklerinde zaten "Çorbanın tuzu azdı." "Tayt giydi." "Şunu giydi, bunu giydi." Yani niye öldürdüklerini saklamıyorlar. "Aldatmıştı." şuydu, buydu; bir sürü gerekçe buluyorlar. Biz kadınları, kadın örgütlerini, feminist örgütleri dinlemek zorundayız öncelikle; üstelik de buranın da bilinçlenmesi için -benim de bilinçlenmem- bu sorunun ciddiyetine uygun bir şey yapması için her birimizin bu şekilde olması gerektiğini düşünüyorum.

Sonra gelelim, İstanbul Sözleşmesi ve 6284'e. İstanbul Sözleşmesi'nin arkasında dünya çapında, devasa bir kadın hareketinin mücadelesi var. Hiç öyle işte "Cumhurbaşkanımız lütfetti de imzaladı." falan gibi bir şey değil; böyle anlatımlar da gene değersizleştiriyor kadınların mücadelesini. 6284'te bu ülkede benim tanıdığım, mensup olduğum sayısız kadın örgütü burada sabahladı Mecliste, onu satır satır yazarken. Dolayısıyla, kocaman bir mücadeleyle elde edilmiş kazanımlar onlar ve değerli kazanımlar; etkin uygulanması gerekiyor 6284'ün. Şimdi de şöyle söylemler var, bu da çok problem: "Zaten 6284 var, etkin uygulanmıyor ama olsun, var; İstanbul Sözleşmesi'ne ne gerek var?" İstanbul Sözleşmesi'ne çok gerek var, İstanbul Sözleşmesi daha en başında, şiddetin ihtimali nüve hâlindeyken bir sürü sorumluluk yüklüyor tüm devlet kurumlarına, tüm toplumsal yaşama; o açıdan çok önemli. Ayrıca, İstanbul Sözleşmesi göçmen kadınların uğradığı şiddet meselesi için çok önemli. Ayrıca, İstanbul Sözleşmesi cinsel yönelim, cinsiyet kimliği nedeniyle nefret cinayetlerine, nefret saldırılarına maruz kalanlar için de çok önemli. Bu Meclis Araştırması Komisyonu İstanbul Sözleşmesi'nin de geri getirilmesini tavsiye etmek zorunda.

Sonra, gelelim, avukat arkadaşlar "Aslında gayet tıkr tıkr işliyor." falan dediler. Ben dehşetle izliyorum, mesela hiç mi televizyon izlenmiyor, hiç mi gazete okunmuyor? Ya, kadınlar bas bas bağıyor "Defalarca başvurduk. Başvurduğumuz hâlde şiddete maruz kalıyoruz sistematik olarak." Diyemeyenler var, onlar adına biz konuşuruz çünkü katledildiler kadınlar defalarca koruma talep ettiği hâlde. Sanki bunlar yokmuş gibi "Her şey tıkr tıkr işliyor." denilince sonra bana "Öfkeli konuşuyorsun." diyorlar. Öfkelenmemiz lazım hepimizin, hepimizin öfkelenmesi lazım.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Ya, bir şey söyleyeyim mi? Başkanım, dayanamıyorum, üslup çok sıkıntılı.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Son cümlem...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Üslubunuz yakışmıyor. Biz de hemcinsiniz. Kadınların olduğu bakın, aynı mücadele, aynı konuları konuştuğumuz yerde bizi yargılayan, parmak sallayan şekilde konuşmanızı kabul etmiyorum.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Sizin üslubunuzun yumuşak olması dışlayıcı olmadığı anlamına gelmiyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bakın, bu da bir şiddettir, yaptığımız şey de bir şiddettir. Anlatmak istedikleriniz Adalet Hanım'ın anlattığı gibi... Bakın, takdir ediyorum, çok güzel anlattı.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Bakın, sözümü kesiyorsunuz, şiddeti siz uyguluyorsunuz şimdi. Ben hiç kimseye laf etmedim, hiç kimseye müdahale etmedim.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hayır, tahammül edemedim daha fazla. Yaptıklarınızla bizi yargılayıp tepeden bakarak, insanların fikirlerine saygı duymayarak konuşuyorsunuz, bunu kabul etmemiz mümkün değil. Bu Komisyona yakışmayan bir üslup sergiliyorsunuz, bunu kabul etmiyoruz.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Ben bunun, Komisyona yakışmayan ifadelerin sessizce, sakince söylendiğini söylüyorum. Bu Komisyona yakışan...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - İşte "sessizce, sakince" dediniz, insanları yargılıyorsunuz.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Hayır, bu Komisyona yakışmayanları ben söyledim zaten; benim söylediklerim bu Komisyona çok yakışıyor, çok yakışıyor.

Tamamlıyorum.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Size yakışıyor.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Evet, ben kendime çok yakıştırıyorum gerçekten, haklısınız, gerçekten.

Son konum...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şöyle araya gireyim, izninizle.

Affedersiniz, bir saniye Sayın Vekilim.

Biz burada birbirimize şiddet uygulamak için toplanmadık, dışarıdaki şiddeti yok etmek için bilginizi, yeteneklerimizi, haklarımızı kullanarak nasıl engelleyebiliriz diye toplandık. Eğer burada -kim olursa olsun- biz birbirimize şiddet uygulayacaksa sözel ya da simgesel biz dışardaki problemi çözemeyiz. Görüşleriniz önemli, lütfen devam edin ama şimdi, en başta söylediniz, eksiklerin çok olduğuydu. Eksik olarak ne saydınız bakıyorum: 6284 etkin uygulanmalı...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Ben devam edebilir miyim? Sonra siz değerlendirmenizi yapsanız.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Ama şöyle bir şey... Öfke burayla ilgili değil, işlemeyen bir sistemden bahsediyoruz değerli arkadaşlar.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yargılıyor insanları, vekillerimizin fikirlerini yargılayan, küçük gören bir üslubu var.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Ben ciddi bir şekilde anlatıyorum, hukukçu olarak, avukat olarak uygulamadan bahsediyorum.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Ama bir şey söyleyeyim mi? Baro kadın hakları merkezlerinde çalışan avukatları dinleyelim.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Ben çok çalıştım, o kadar çok çalıştım.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - O zaman...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Adalet Hanım, siz de farkındasınız yapılanın, lütfen... Arkadaşımızı bence çok güzel anlatabilirsiniz.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Çünkü asla çalışmıyor sistem. Bakın, siz avukatsınız biliyorsunuz.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - "Eksikler varsa tamamlayalım." demek "ciddiyetsizlik" demek değildir.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bu şekilde yargılamak da inanın...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Ama şiddet içermiyor konuşma, arkadaşlar, lütfen, rica ediyorum.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Adalet Hanım ne kadar güzel bir noktaya değindi, dedi ki: "6284 hiçbir akademisyenin katkı sunacağı ya da işte ne bileyim sivil toplum örgütlerinin daha fazla bir şey yapılması için bir çalışma yapacağı yer değil." 6284, evet, çok büyük bir çalışmayla oluşturuldu ve kanunumuz var.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Evet, çok güzel bir kanunumuz var. Uygulamada sorun var dedim; zaten Sevda Hanım da aynı şeyi söyledi, Serap Hocam da aynı şeyi söyledi.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Sadece denetlenmede problem var. Evet, çok güzel bir şey söylediniz.

Benim bu ikinci dönemim, beş yıldır Genel Kurulda İstanbul Sözleşmesi'nden neden çıkıldığıyla alakalı çok büyük bir tepki ortamında bulundum, muhalefet partilerinin ama şu anda siz diyorsunuz ki: "6284 yeterli, uygulanmasında problem var."

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Ama yetmez, hayır.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Şimdi, arkadaşımız diyor ki: "6284..."

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Değerli vekillerim, şöyle yapalım...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Benim sözüm yarım kaldı.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Bir şeyi düzeltme yapayım, sonra arkadaşım devam etsin. İstanbul Sözleşmesi'ne bağlı hazırlanmış bir iç düzenleyici kanundur ve uygulanması konusunda, etkin uygulanması konusunda mücadele ediyoruz ama 6284'te hâlâ olmayan, mesela İstanbul Sözleşmesi'nin gerekliliğini bize hissettiren şeyler de var. İstanbul Sözleşmesi, ikisini birlikte saydım, ikisi birlikte kadınlar açısından çok kıymetli, kadının insan hakları açısından...

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Bizim kendi gelenek, göreneklerimize ve millî bakışımıza göre biz kanunları düzenliyoruz. Bizim başka bir ülkeye, onun değerlerine ihtiyacımız yok. Biz de bunu savunuyoruz, bu kadar basit. Herkes kendi penceresinden bakıyor.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Biz o sözleşmeye göre düzenledik ama.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Ama lütfen, üslubu... Yani bütün enerjimizi aldı, biz burada güzellikleri yaratmak için bir aradayız.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Öfkeli olmasını ben anlıyorum çünkü işlemeyen bir sistem var.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Valla, biz anlayamıyoruz...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Ben konuşabilir miyim mümkünse?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şöyle yapalım mı...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Sözümde tek bir hakaret kimse bulamaz, tek bir hakaret sözcüğü yok.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ara vermek zorunda kalmayalım. Bir şey söyleyeyim...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Benim 3 cümlem kaldı zaten, tamamlayayım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bir dakika, ben kararlaştırayım, izin verin, burada Başkanlığımızı da yapacağız, bir saniye.

Şimdi 6 kıymetli vekilimiz sıra bekliyor konuşmak için, 7 oldu. Haksızlık yapmayalım, onları da dinleyelim. Tartışma bölümünü gerekirse sona bırakalım ama izin vermeyeceğimiz konu şu: Bireyselleştirerek hakaret etmemek.

Görüşlerinizi söyleyin, buyurun.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Evet, şimdi bir davadan söz etmek istiyorum size, Fatma Altınmakas davası, 2020 yılında oldu. Biz feministlerin dava takip grubumuz var, feminist dava takip grubu, sadece hukukçulardan oluşmuyor. Bir bütün olarak alanda şiddet, kadına yönelik şiddet meselesini ısrarla, hem göçmen kadınların şiddetini de takip eden bir komisyon. Fatma Altınmakas defalarca eşinin kardeşi tarafından tecavüze maruz bırakılıyor ve Fatma Altınmakas karakola başvuruyor, Türkçe bilmediği için, Kürtçe konuştuğu için geri gönderiyorlar. O gün Fatma Altınmakas eşi tarafından öldürülüyor ve biz bu davayı takip ederken o kadar çok etrafta baro... Muş Barosunun kadın komisyonunu da burada anmam gerekir. Adama ceza uygulandı ama sistematik tecavüz edene hiçbir şey yapılmadı, hakkında suç duyurusunda bile bulunulmadı. Şimdi, böyle şeyler var.

Bir, burada ana dilde hizmet alma meselesi bu Meclis Araştırması Komisyonunun, mutlaka, hele bu kadar çok göçmen, mültecinin olduğu bir yerde, göçmen kadınların şiddete maruz kaldıklarında erişebilecekleri, kolayca erişebilecekleri, geri gönderme merkezine gönderilme korkusu olmadan erişebilecekleri kanallar da bu Komisyonun bilgisi dâhilinde ve yeni uygulamalara ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Şimdilik bu kadar.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

Şunu söyleyeceğim... 28 numara, Sayın Vekilim, sizde söz ama bir cümle söyleyeyim: Şimdi, bakış açıları farklı olabilir, ekollere göre de farklı olabilir. Örneğin, feminist açıdan olaya bakmak farklı, bir de feminizmin sosyalist bölümünden, sosyalist feminizm açısından bakmak farklı olabilir. Hepsini dinleyeceğiz, burada görevimiz o bizim.

Buyurun Sayın Vekilim.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de genel bir çerçeve çizmek isterim. İlk olarak şiddeti yalnızca fiziksel şiddet olarak algılayan toplumsal bakışa bizim bir

müdahalede bulunmaya ihtiyacımız var bu Komisyon olarak. Çünkü kadınlara yönelik şiddet ağırlıklı olarak medyada ve konuşmalarda fiziksel şiddet bağlamıyla ele alınıyor ama fiziksel şiddet dışında cinsel şiddet, ekonomik şiddet, psikolojik şiddet gibi çok boyutlu bir şiddet uygulama söz konusu. Dolayısıyla biz bu Komisyonun çalışmaları sırasında şiddeti yalnızca fiziksel şiddet olarak ele almayan bir bağlamdan hareket etmeliyiz diye bunu söylemek isterim.

Şimdi, daha önceki komisyon raporunu inceledim, 900 sayfaya yakın ve son bölümünde bu Komisyondaki 12 vekil bir eylem planı önermiş. Eğer buradaki herkes uygun bulursa o eylem planındaki sorumluları Komisyona davet ederek, eylem planında -iki yıl üstünden geçmiş- neler yapıldığını, neler yapılmadığını, yapılmadıysa niye yapılmadığını sorgulayan bir adım atmanın bizi biraz daha rahatlatacağını düşünüyorum. Çünkü raporu incerseniz pek çok açıdan aslında görüşler alındığını, istatistiklerden yola çıkıldığını görmek mümkün. Ancak bu Komisyon raporu ağırlıklı olarak fiziksel şiddet üzerinden olaya bakmış ve ayrımcılık noktasında bir belirleyiciliği çok sınırlı, hiç yok diyemeyiz ama. Dolayısıyla bizim Komisyonumuzun aynı zamanda kadına yönelik ayrımcılık konusunda da bir başka deyişle toplumsal cinsiyet rolü konusunda da gündemi daha ön plana çıkarılmasında büyük yarar var.

Sayın Başkan, toplantıyı açarken çok güzel bir konuşma yaptınız. O konuşmada bence değinilmesi gereken şeylerden bir tanesi de elimde Birleşmiş Milletlerin 2024 raporu var. Burada Türkiye 156 ülke içerisinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği ya da tersinden eşitliği açısından 124'üncü sırada. Örneğin, dikkatimi çekti, İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili "Türkiye üstüne düşeni en fazla yapan ülkelerden biri." dediniz. Hiç yapmayanlardan biri yanlış anımsamıyorsam Finlandiya diye örnek verdiniz. Finlandiya'ya baktım,

Finlandiya bu 156 ülke içinde 2'nci sırada yani kadınla erkeğin toplumsal cinsiyet rolü açısından en eşit olduğu ülkelerden bir tanesi. Dolayısıyla bazı yükümlülükleri, sorumlulukları yerine getirirken kadınla erkeğin toplumsal cinsiyet rolü arasında hangi boşluklar olduğundan da yola çıkılması gerektiğini vurgulamak için bunu söylüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hemen küçük bir parantez Sayın Vekilim: Estonya, Finlandiya, Letonya, İsviçre, Norveç, Güney Kıbrıs ve Liechtenstein gibi ülkeler İstanbul Sözleşmesi'ni imzalamış olmalarına karşın kendi iç mevzuatlarında hiçbir düzenleme yapmayanlar listesinde.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Evet, ben de oradan yola çıkarak diyorum ama Finlandiya'nın aslında buna ne kadar ihtiyacı var, oradan da bakmak gerekir; bunu vurgulamaya çalıştım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun, bakalım.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Çünkü Küresel Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi'nde sıralanan 156 ülke içerisinde 2'nci sırada, biz 124'üncü sıradayız. Dolayısıyla rollerimiz, sorumluluklarımız farklı olabilir, bu bence de...

MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU (İstanbul) - O zaman hani bölmek istemiyorum ama...

KAYIHAN PALA (Bursa) - Buyurun.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - O zaman akla şu geliyor: Madem iç mevzuatında düzenleme yapmaya ihtiyaç duymuyor bu ülke, İstanbul Sözleşmesi'ne ya da başka bir sözleşmeye imza atmasına da gerek yok. Ben Finlandiya olsam o zaman derim ki: "Arkadaş, bana niye geldiniz? Bizde cennet var, niye imza atacağız, bizde zaten uygulama böyle derim. Niye imza atmış, onu sonra akademik konuşuruz.

Buyurun, bölmeyeyim ben.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Ben sizin bu görüşünüze katılıyorum Sayın Başkanım, bence İstanbul Sözleşmesi'ni çok ciddi bir şekilde bu Komisyon masaya yatırmalı. Hangi ihtiyaçlardan doğdu? Hangi ülkeler hangi gerekçelerle imza koydu, niye koymadı? Eğer imza koyup da yerine getirmediyse -örneğin Finlandiya- neden yerine getirmede, bunları inceleyelim gerçekten.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Keşke fırsatımız olsa da Finlandiya'da yerinde yapsak ya da büyükelçiyi davet etsek buraya, o da olabilir.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Büyükelçiyi davet edebiliriz, büyükelçi belki bir yetkiliyi gönderebilir, bunları da tartışmak gerekir. Çünkü biliyorsunuz kadın haklarıyla ilgili hemen bütün bu işle ilgilenen kişi ve kurumlar "İstanbul Sözleşmesi yaşatır." diye bir kavramı ön plana çıkarmaya çalışıyorlar. Biz de eğer hem şiddet hem ayrımcılık konuşuyorsak İstanbul Sözleşmesi'ni de aynen 6284 örneğinde olduğu gibi masaya yatırmalıyız.

Şimdi, burada temel sorunun nereden kaynaklandığını, kök nedenin ne olduğunu masaya yatırmak lazım. Bana sorarsanız bunun adı toksik erkeklik. Bir kere bu kavramın mutlaka ayrıntılarıyla tartışmamız lazım. Yani işin ekonomik boyutu elbette var, işin kültürel, sosyal boyutları var ama kökeninde erkek egemen toplumun yetiştirdiği toksik erkekler olduğunu da görmemiz gerekir. Eğer kadın cinayetlerindeki raporlarda "Niye bu cinayeti işledin?" sorusuna verilen yanıtlara bakılırsa bunların kümelendiği temel yerin yalnızca cinayetlerle sınırlı olmamak üzere bir toksik erkeklik meselesi olduğu sanırım çok net ortaya çıkacak. Ayrıca, yine Komisyon çalışırken kök nedenler tartışmasını, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yol açan bileşenler üzerinden de masaya yatırmamız gerekir. Ben burada iki tanesini söyleyeyim fazla zaman almamak için. Bir tanesi eğitim, diğeri istihdam.

Şimdi, bakın, ortaokuldan itibaren okullaşma oranı Türkiye'de on iki yıl zorunlu eğitim varmış gibi görünmesine rağmen, kız çocukları ve erkekler arasında farklılık gösteriyor. Bir başka istihdamla ilgili bir konuşmacı söyledi, ciddi bir şekilde eksik istihdam var. Çalışılabilir iş gücü içerisinde kadınların iş gücüne katılımı çok düşük, aynı zamanda bazı araştırmalar -buradaki birçok kişi biliyordur- aynı işi yapan kadın ile erkek arasında kadının bazen yüzde 20, bazen yüzde 30 örneğin ücretlerinin daha düşük olduğuna ilişkin de çalışmalar var. Dolayısıyla bizim kök nedenlere daha fazla eğilen bir tarzı mutlaka tercih etmemiz gerekir çünkü son yapılan araştırmalar ülkede kadınların önemli bir çoğunluğunun, ülkenin neresinde olursa olsun, kendini güvende hissetmediğini gösteriyor. Başına hiçbir şey gelmemiş olsa bile ki yine Dünya Sağlık Örgütü'nün son verileri ülkemizdeki her üç kadından 1 tanesinin şiddetle -fiziksel şiddeti kastederek söylüyorlar ağırlıklı

olarak- karşı karşıya kaldığını gösteriyor. O zaman, bu Komisyon daha önceki komisyonların yapıp ortaya koyduğu eylem planlarının ne ölçüde uygulandığı da içinde olmak üzere bu ülkedeki her kadının kendini güvende hissedebileceği bir ortam yaratmak için çaba harcamalı kök nedenler üzerine eğilerek diye sözlerimi bitirmek isterim.

MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU (İstanbul) - Evet, çok teşekkürler Sayın Pala.

Diyarbakır Vekilimiz de aslında biraz buna değinmişti yani bu toksik zehirlenme var ise şiddet uygulayan erkekleri zehirleyenler ne yani zehir nereden geliyor; onlara bakmak gerekiyor.

Doğru, çok teşekkürler.

Sayın Yazmacı, galiba sıra sizde, öyle gözüküyor.

Buyurun.

CEVAHİR ASUMAN YAZMACI (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle bu Komisyonunda alınacak kararların kadınlarımız başta olmak üzere aile ve toplum yapısına katkı sunacağına inancım tam. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için elbette ki tek bir kurum, kuruluş ve yapının çabaları yetersiz kalacaktır, şiddetin toplum hayatından çıkarılması için topyekün bir mücadele kaçınılmazdır. Maalesef son yıllarda yaşanan şiddet olayları, kadına yönelik gözlenen bazı baskılar hepimizi incitmekte. Son yıllarda kadın haklarının korunması ve şiddetin önlenmesi konusunda da ülkemizde önemli hukuki ve sosyal reformlar hayata geçirildi. AK PARTİ olarak bizler hiçbir zaman tamam, oldu gözüyle olaylara bakmıyoruz, her zaman daha iyiyi, daha doğruyu yapabilmeyi yolunu arıyoruz. Ben güneydoğudan seçilen bir milletvekili olarak rahatlıkla söyleyebilirim ki doğru ve güneydoğuda kadınlarımıza yönelik çok daha iyileştirici çözümler getirilme getirmemiz kaçınılmazdır.

Kadınların geri plandan sahne önüne çıkmasını sağlamalıyız. Kadınları ötekileştiren, baskıcı yaklaşımları ortadan kaldırmalıyız ve kadınlara rol model olacak şahsiyetlere ihtiyacımız var. Geçtiğimiz aylarda Şanlıurfa'da yaşamını yitiren ve Şanlıurfa'da bir sanat ve kültür elçisi olan, Şanlıurfa'yı sanatla, kültürle buluşturan Nevin Güllüoğlu gibi bölgede kadınlarımız başta olmak üzere dezavantajlı grupları da ön plana taşıyacak, toplumda onların yerini güçlendirecek rol modeller mutlaka ortaya çıkartılmalı.

Biz sadece yasalarla değil, toplumsal yapıyı kökten değiştirici hamlelerle, kadınlarımıza aslında Peygamber Efendimiz'in yaklaştığı gibi değer vermeliyiz. İslam kadına gerçekten değer veren bir din ve kadınlarımıza nasıl davranılması gerektiğiyle ilgili birçok sahih hadisler de mevcut. İnancımız, örfümüz, geleneklerimizde aslında kadınlara nasıl davranılması gerektiği, onların haklarının nasıl korunması gerektiğiyle ilgili güzel örnekler sunuyor, biz bakmasını ve göstermesini bilmeliyiz. Maalesef, insanoğlunun varlığından bu yana şiddet yaşanıyor. İlk şiddet olayı Habil ile Kabil'e uzanan bir süreç fakat bunu en aza indirmek de toplum olarak bizlerin elinde. Bu amaçla bizim, hepimizin bir ve beraber olmamız gerektiğine inanıyorum. Son yıllarda kadın haklarının korunması ve şiddetin önlenmesi konusunda -az önce de ifade ettim- birçok reform gerçekleştirildi fakat bu mücadele yalnızca yasalarla, sosyal haklarla değil toplumsal zihniyetin dönüşümüyle sürdürülebilir ancak bizim bu zihniyet dönüşümünü gerçekleştirmemiz gerekiyor. Eğitimin, toplumsal farkındalığın artırılmasının, kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesinin de önemini vurgulamak istiyorum ben. Bu minvalde Komisyonumuza Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanı Meral Gökkaya'nın çalışmalarımıza destek vereceğine inanıyorum, kendisini davet etmemizi öneriyorum. Ayrıca Yeşilayın da davet edilmesi gerekiyor. Son dönemlerde sanal kumar meselesi yüzünden birçok aile dağıldı ve şiddet gören kadınlar var, Yeşilay'ı da davet edersek fayda sağlayacağına inanıyorum.

Ben Komisyonumuzun çalışmalarından ortaya çıkacak sonuçların toplumumuzda kadınların hak ettiği güvenli ve eşit ortamı sağlamada dönüm noktası olacağına inandığımı belirterek sözlerime son veriyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU (İstanbul) - Evet, inşallah dönüm noktası oluruz Sayın Vekilim, çok teşekkürler.

Sayın Ahlatcı, buyurun.

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyesi sayın vekillerimizi ben de saygıyla selamlıyorum.

Birkaç hususu ben de ifade etmek istiyorum. Konuşmalarımızdan çıkarttığımız netice olarak Adalet Bakanlığı ve Aile Bakanlığıyla iletişim içerisinde özellikle kadın mağdurların bizzat dinlenilmesi yanında diğer tarafın da yani şiddetin faili olan erkek bireylerin de Komisyonumuzca dinlenilmesinin şiddetin önlenmesinde hassas bilgiler verebileceğini düşünmekteyim. Bu nedenle, şiddetin faili olan erkeklerin de dinlenmesini tavsiye ediyorum.

İkinci husus, Kıymetli Başkanım, toplumların evriminde gelişim sürecini dikkatlice incelememizin de önemli olduğunu düşünmekteyim. Bu meselede insanlık olarak katettiğimiz mesafe nedir? Yani, tarihsel olarak müspet bilim dallarında çok açık bir şekilde görebileceğimiz ilerleme bu hususta, bu problemde, bu yaramızdaki insanlık tarihinde şu ana kadar 2024 yılındaki durumumuz nedir; onun da bize yol gösterici olabileceğini düşünmekteyim.

Üçüncü husus, kadına yönelik şiddetin önlenmesi noktasında sadece erkeğin fail olduğu var kabulüyle birlikte, bunun yanında bence kadının kadına olan şiddetinin de incelenmesi gerektiğine inanıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok kritik şeyler söylediniz için, daha önce yaptığımız görevleri de bir hatırlatır mısınız?

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Sonuçta kadına yönelik bir şiddet eylemini değerlendirdiğimiz için bunun failinin erkekle birlikte kadın olarak da ayrıca incelenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Burada tanımlama yaparken "aile içi şiddet" kelimesi kullanılıyor. Bence burada aile kurumunu rencide edici bir yaklaşım var. Ben bu tanımlamanın yanlış olduğunu düşünüyorum. Bunu "partner cinayeti" veya "partner şiddeti" olarak değiştirmemiz gerektiğini düşünüyorum çünkü aile içi şiddet diye bir şey yok, partner olarak bir şiddet olduğunu vurgulamamız daha doğru olur çünkü "aile" dediğimizde kutsal olan bir kavramın sanki içinde şiddet varmış gibi bir noktaya evriliyoruz gibi geliyor.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Evli olduğum adamlar tarafından kadınlar öldürülüyor.

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Bizim partner olarak geçmemizin daha doğru olacağını düşünüyorum.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - İlla evli olanlar değil ki.

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Avrupa'da da bu, bu şekilde değerlendiriliyor.

KAYIHAN PALA (Bursa) - İngilizcede "yakın ilişki" kullanılır.

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Evet, yakın, partner olarak.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama şimdi bir şey söyleyeyim mi? Şimdi, evli olunca karı koca, eşler imza atmış, evlenmiş, bunlara da partner gözüyle bakarsak o zaman, sizin dediğiniz aile kurumuna da biraz zarar gelmiyor mu? Hani evlenmiş, partneri olmaktan çıkmış, eş olmuşlar, değil mi?

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yani eş sınırlamıyor mu diyorsunuz?

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Ben sınırlamayalım istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Partner deyince sanki daha...

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Sadece aile içi değil yani bu iş.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sadece eş öldürmüyor, ağabey de öldürebiliyor, baba da öldürebiliyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Erkek arkadaş, sevgili de öldürebiliyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama vekilimin önerisi.

Evet...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Sonuçta hiç tanımadığı bir adam da...

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Bir diğer husus, son derece iğrenç bir şekilde tanımlanan "hayat kadını" vesaire gibi başlıklar altında bugün toplumumuzun kanayan bir yarası olan ve bedenleriyle bu noktada bir cinsel şiddete uğradığını düşündüğüm kadınlarımızın da durumunun Komisyonumuz tarafından incelenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Son olarak -kusura bakmayın, çok hastayım, nefes de alamıyorum- şimdi, biz hepimiz... Şuna dikkat ediyorum hukukçu olarak: Olan bir olaydan sonra cezalandırıcı vesaire yani olmuş, olduğu ortaya çıktıktan sonraki tedbirleri tartışıyor gibi hissediyorum. Oysaki diğer bazı katılımcılarımızın, sayın vekillerimizin de haklı olarak ortaya koydukları gibi, bence bu konunun özellikle çocuk bireylerin şiddete ilk eğilim gösterdikleri zamanından başlayarak bir incelenmesi gerektiği hususunu dikkatlerinize sunmak istiyorum. Bu noktada çocuk psikolojisiyle ilgilenen bir bilim insanımızın da Komisyonumuza davet edilmesinin belki bu problemin çözümünde bize fayda sağlayacağını düşünüyorum.

Bunun yanında Millî Eğitim Bakanlığımızın son derece önemli olduğunu, Kültür ve Turizm Bakanlığımızın ve azınlıklar dâhil olmak üzere azınlıkların dinî temsilcileriyle birlikte Diyanet İşleri Başkanlığımızın da bu hususta Komisyonumuzca dinlenmesinin uygun olacağı kanaatindeyim çünkü din toplumun hayatında yer alan ve son derece önemli bir husus ve bu konuda da bizim bu alanı kesinlikle dinlememiz gerekiyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Azınlıkların dinî temsilcisinden dinlemekten kastınız ne yani farklı dinlerdeki...

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Tamamen kapsayıcı bir şekilde Türkiye'mizde, Türkiye'de şu anda bulunan, toplum hayatında birlikte yaşadığımız tüm bireyleri kastetmek istedim. Dolayısıyla azınlıkların dinî temsilcileri derken bu hususta işte bildiğimiz bu ve Diyanet İşleri Başkanlığımız.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bu daha önce yapılmamış galiba önceki komisyonlarda.

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Artı Radyo Televizyon Üst Kurulundan ve üniversitelerin iletişim fakültelerinden çünkü bunun sosyal medya veya medyaya yansımalarının da incelenmesi gerektiği hususunun önemli olduğunu düşünüyorum. Kıymetli Başkanım, benim önerilerim bunlardır.

Hasta hasta, grip grip böyle sesimle sizi yorduğum için...

Teşekkür ediyorum.

MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU (İstanbul) - Çok teşekkürler.

Bu konu zaten sağlıklı insanı da hasta edebilecek bir konu, onun için hasta hasta gelmeniz başışıklık kazandırır.

Bildiğim kadarıyla siz Çorum Barosunda bu konularda çalıştınız, onun için demin araya girdim.

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Üç yıl.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - O ne çalışmasıydı bir söylerseniz.

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Kadın Hukuku Komisyonu Başkanlığı yapmışım üç yıl boyunca, sonra TÜBAKKOM falan biliyorsunuz o tür toplantılarda biz de elimizden geldiği kadar bu hususta bir kısım çalışmalar içerisinde bulunduk.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU (İstanbul) - Selcan Vekilim, buyurun.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ederim.

Üç artı bir ayın sonunda maksadın hasıl olabilmesini diliyorum ben de bütün diğer vekiller gibi.

Öncelikle önceki hafta biz bir şiddet çalıştayı yaptık. Yani her alanda, işte, aslında sadece aile içinde şiddet değil, medya üzerinden de

çalışma hayatı üzerinden de 5-6 farklı masada 9 üniversiteden 60'a yakın hoca çok uzun analizler, tartışmalar yaptı. Geçen hafta da sonuç bildirisini hazırladık, ben onu rica ettim Kadın Politikaları Başkanımızdan, bütün Komisyon üyelerine, ellerindeki ansiklopedi gibi olan zaten kaynaklara ek olarak, ekleri olarak gönderilecek. Burada özellikle ben yani bugün de oldu, çok böyle fazla karşılıklı oldu, propaganda dili kullanmaya gerek olmadığını düşünüyorum açıkçası çünkü her birimizin kendine ait bir dünya görüşü var, siyasi pozisyonu var, fikri var, bugüne kadar sahip olduğu bir birikim var yani dolayısıyla birbirimizi ikna etmek gibi bir misyonu yok bu Komisyonun. Dolayısıyla daha böyle duruma, sahaya odaklanmakta fayda olduğunu düşünüyorum. Bugüne kadar yani çok fazla kurum, kuruluş, kişi, akademisyen dinlenmiş, tekrar dinlenebilir, tabii ki beis yok ama bu takvime dinlenmemişleri belki dinlemekten başlamak gerekiyor; öyle bir teklifim olabilir. Mesela barolar çok fazla dinlenmiş ama az önce hep nereye dönüp dolaşıp saplandık aslında? Uygulamaya. Tamam, barolar dinlenebilir yani savunma ayağı dinlenebilir, Adalet Bakanı da gelip burada sorularımızı, İçişleri Bakanı da sorularımızı yanıtlayabilir ama asıl yani uygulayıcı pozisyonda olan mesela bir hâkimi, mesela bir savcıyı yani bizim bu karar nasıl çıkabilir dediğimiz kararları yani yasaya rağmen bu böyle nasıl olabilir dediğimiz sonuçların neye göre, nerede tıkanıyorlar, nereye takılıyorlar aslında pratikte? Aynı şekilde savcılar o iddianameleri, o cezaları isterken hangi bariyere takılıyorlar da böyle bir sonuç çıkıyor; ona bakmak lazım. Aynı şekilde kollukla da... Yani demek ki yasa konusunda hemfikirsek demek takıldıkları başka bir şey var, onu böyle daha açık... Çünkü yani bizim buraya kurumları davet ettiğinizde şu olacak: Yani sonuçta herkesin bir yere kadar yani bir süzgeç kullanacak herkes -burada birbirimizi kandırmaya gerek yok- yani bir bakan ne açıklıkta bizimle konuşabilir ya da bir kurum temsilcisi? Hiçbir zaman hiçbir komisyonunda o şeffaflık düzeyine erişebilme maalesef ihtimalimiz yok, keşke olsa. Dolayısıyla belki birazcık daha böyle saha odaklı olunabilir mi diye düşünüyorum.

Ben beyefendiye katılıyorum yani burada şöyle bir hata değil aslında ama kadına şiddetle mücadele ediyoruz, özne hep kadın ama yani asıl mücadelenin öznesinin fail olması gerekmez mi, orada takılıyor. Hep böyle kadın, zaten şiddete uğradığında bir mağduriyet yaşıyor kadın, onun üstüne bir de hayattan yani ne yapıyoruz? Kadını nasıl koruyalım, kadını saklayalım, kadını kaçıralım, kadına sığınmaevi, kadına bir şey ama hep kadını olağan düzeninden, mesleğinden, hayatından aslında geri çekmeyle ilgili yani bütün çözüm önerileri de öyle, konuştuğumuz hemen her şey de onun üzerine. Dolayısıyla bizim yani geçmişte öyle tekliflerimiz vardı, işte faile dönük rehabilitasyon merkezleri falan, bunları uzmanlar teklif etsin, yine tartışalım ama yani faillerle belki cezaevi ziyaretiyle -ben empatiye biraz tedbirli yaklaşıyorum, hani işlenen suçu asla makulleştirmek ya da mazur görmek mazur görmek anlamında değil ama- vakıa ne? Yani bir akıl hastalığı mı, cehalet mi, bağımlılık mı yani biraz gözlerine bakarak dinlemek o faileri, işte kravat taktığında pişman olduğu sonucuna varabiliyor hâkimler ama yani gözlerinde o pişmanlığı kimin, ne kadar göreceğiz mesela? İşte, farklı sosyal kesimlerden failerle belki biraz daha fazla konuşarak, onları dinleyerek, belki hatta bir uzman eşliğinde, bir psikolog eşliğinde dinleyerek yani bizim çözemediğimiz şeyleri çözebilecek, öyle...

Aynı şekilde, böyle, bu konular konuşulurken nedense belki siyasetin bütün alanları da bir taraftan arkadan beslendiği için feodaliteye hiç girilmiyor. Yani aslında feodalite Türkiye'de bu meseleyi ne kadar örtbas ediyor? Orada neler yaşıyor, nelerin üstü kapanıyor?

Aynı şekilde, son dönemde yani özellikle sığınmacılardan sonra gettolaşma yani kayıt dışı alanlarda uzakta neler yaşıyor? O kayıt dışı alanlardan ne bulaşıyor? Yani şiddette, suçta birçok şey bulaşıcı ya; oradan toplumun diğer kesimlerine ne bulaştı bugüne kadar, ne bulaşıyor? Dolayısıyla, biraz daha sağda, biraz daha, böyle bugüne kadar belki daha az dinlenen kesimlerle bir araya gelerek de bir şeyler yapabiliriz.

RTÜK'ü de -ne kadar gerçekçi cevaplar alabiliriz bilmiyorum ama- mutlaka dinlemek gerektiğini ben de düşünüyorum. En azından yani o ceza dengesini... Çünkü geçen Kültür Bakanlığı bütçesinde de konuştuk yani şimdi RTÜK'ün bu... Özellikle aileye eğer burada hassasiyet odağı ya da kültür dönüşümünden bahsedildi... Oysa yani evin içine ya da toplumun içine, böyle bomba gibi atılan programlar var. Onlarla ilgili yaptığı tek şey etik kararı. Etik kararı da yani uygulama ne? Hiçbir şey değil. Dolayısıyla, RTÜK'le de mutlaka, evet, bir ilişki kurmak gerektiğini düşünüyorum.

Şimdilik bu kadar.

Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Evet, çok teşekkürler Sayın Vekilim.

Bu "tedbirli empati" sözü, kavramı çok doğru. Şu açıdan bir örnek vereyim: Mesela sosyolojik araştırmalarda cezaevine düşenlerin psikolojik davranış değişiklikleri incelenmiş, bu konuda yazılmış kitaplar var. Şimdi, biz tedbirli empatiyle dinlemezsek onları, onlar cinayetten sonraki farklı davranışlarını, düşüncelerini bize ilk davranışları gibi anlatacaklar. Orada ilk davranışı değil son davranışını göreceğiz. O yüzden tedbirli empati çok önemli. Bir de seri katiller üzerinde dünyada yapılmış araştırmalar var. Yani birisini öldürüyor, bir daha niye öldürüyor? Bunlar önemli.

Evet, Sayın Coşar, buyurun

ALİYE COŞAR (Antalya) - Çok teşekkür ediyorum.

Birçok arkadaşımız burada söz aldı. Tabii ki bu Komisyonun kuruluş amacını da unutmayalım sevgili arkadaşlar. Gerçekten, kadına şiddetin her geçen gün tırmandığı ve her yıl kadına şiddet oranlarının arttığı dönemlerden geçtiğimiz için bu Komisyon burada kuruldu. Komisyonun kurulması amacı içinde de belli STK'ler buraya davet edilecek. Tabii, o STK'lerin, verdiğimiz isimlerin dinlenmesinden sonra da bu başka bir yola da evrilecek. Hepinizin bakış açıları, o zamanki yorumlarımız daha da farklı değil daha eklentili bir şekilde gelecek.

Ben öncelikle şunu söylemek istiyorum: Dünya Ekonomik Forumu Küresel Cinsiyet Eşitsizliği 2023 Raporu'nda 146 ülke içinde Türkiye 124'üncü sırada yani ülkemizde maalesef cinsiyet eşitsizliğinde de ciddi anlamda çok üst seviyedeyiz. Bunun yarattığı sorunda da tabii ki kadına şiddet oranı da artmaktadır.

Buradaki İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili konuşmalara katılamıyorum maalesef. İstanbul Sözleşmesi, verilen mücadelelerle ortaya çıkan ve şiddetten öncesi tedbirleri uygulatan, önleme, koruma, kavuşturma ve politika gibi devlete yükümlülükler yükleyen bir sözleşmeydi.

6284'ün de etkin uygulanmadığı yönündeyim çünkü zaten birçok kadın da koruma kararı verilmesine rağmen koruma kararı altında şiddete, cinayete maruz kalıyor. Bunların hepsi bu Komisyonunda etraflıca konuşulacak, bütün STK'lerle beraber konuşulacak.

Yargıda cezasızlık kararları var maalesef ve bunu da bir kenara atamayız, bunu da burada konuşmak gerekiyor. Kolluktaki şiddet önleme merkezleri, şiddete uğrayan kadınların ilk başvuracağı yerlerdeki, kolluktaki şiddeti önleme merkezleri her kollukta var mı, bunları tartışacağız. Yani bu süreçte bütün STK'lerle beraber biz de burada bir yol alacağız. Şiddetin yanında kadın istihdamını konuşacağız ve kadının hayatta maruz kaldığı her türlü cinsiyet eşitsizliğine, fırsat eşitsizliğine karşı onları da burada değerlendireceğiz.

Daha önce buradaki sorunlarla ilgili de birçok komisyon oluşturulmuş kadına şiddetle ilgili, diğer sorunlarla da ilgili ama arkasından bunların hiçbirinin uygulanmadığını görüyoruz ve bizim buradaki sorumluluğumuz da çok önemli. Gerçekten burada bir çalışma yapılacak - bu çalışmanın verimli olacağına da inanıyorum- ve bunun sonucunun da uygulanması ve uygulanabilir olması hepimizin temennisi.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Demek ki özellikle biz çalışmaları tamamlarken uygulamanın etkinliği üzerine çok yoğunlaşmalı ve vurgu yapmalıyız.

Buyurun efendim.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Şimdi ben bir istatistik açıklamak istiyorum: 2024'teki yok bende ama 2020'de kadın cinayetlerinin hiç yaşanmadığı iller Ardahan, Artvin, Bitlis, Bolu, Erzincan, Gümüşhane, Kırklareli, Siirt, Şırnak, Tunceli, Yalova ve 2024'te de kadına yönelik şiddetin en az olduğu iller Batman, Hakkâri, Ağrı, Van, Bitlis, Muş, Iğdır, Bingöl, Tunceli. Şunu merak ettim -Aliye Hanım'a konuşması için teşekkür ederim- buralar da cinsiyete dayalı fırsat eşitliği açısından çok örnek iller mi acaba? Bu anlamda hani kafamda soru işareti oldu.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Kayıtlara geçmiyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Ama ölçebildiğiniz kadardır. Bakın, ölçülebileceği kadardır.

Ben şunu teklif etmek istiyorum Başkanım: Biz olumsuzdan olumluya gideceğimize olumludan yola çıkarak gitsek. Mesela olumlu illeri, mesela gerçekten şiddetin çok az olduğu ve üstünde mutabık olacağımız illeri tespit edip bu illerde söz sahibi olan ya da politika üreten ya da orayı bilen insanlarla şiddetin neden az olduğu ya da hiç olmadığıyla ilgili biraz konuşma fırsatımız...

ALİYE COŞAR (Antalya) - Ölümler hâlâ verilere girmiyor biliyorsunuz.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Öyle bakarsak hiçbir şeyi ölçemeyiz, hiçbir şeyi konuşamayız. O zaman biraz önceki açıkladığımız istatistiğe de biz karşı çıkarız, o istatistik de görecelidir. Öyle bakarsak işin içinden çıkamayız. Bunlar nicel araştırmalardır, bilimsel verilerdir; buna böyle bakamayız ama bu da bir araştırma yani sizin söylediğiniz de bir araştırma, orada ön yargılar var değil mi?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - "Kriterlere bakalım." diyorsunuz, kriterler açısından.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Evet, kriterler.

Öyle çıkamayız, öyle bakamayız. Bunlar da yani bayağı güvenilir şeylerin yaptığı araştırmalar.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İşte bunların hepsini konuşacağız yani mutlaka yer vereceğiz.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Yani ama gerçekleri kabul edip oradan yola çıkmamız lazım.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - İşte, gerçekler için ölçmemiz lazım.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Yani bu polyannacılık oynayacağımız bir alan değil ki.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Ama ölçme yöntemleri var yani gerçek de bu şekilde çıkar.

MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU (İstanbul) - Hepimizin vereceği örnekler olabilir de sayın vekillerimiz, şimdi bir örnek vereyim dün yaşanan: Benim oğlum Hollanda'da çalışıyor. Apartmana girerken tuşla giriyorlar kapıyı açarak, herkes kendi dairesine girerken. Kapıda siyahi bir genç "Ben de içeri gireceğim." demiş. Bizim oğlan da "Sen nereye gidiyorsan oranın tuşuna bas, benim arkamdan açık kapıdan girme." demiş. Öteki siyahi kişi bizim çocuğu tehdit etmiş. Beni aradı, dedim ki: "Hemen karakola başvuru." Gitti karakola, kayıt almamışlar. Hani "Kayıtlara geçmedi." diyorsunuz ya, Batı'daki düşük oran çıkması acaba buna mı bağlı? Karakol demiş ki: "Sana telefon numarası veriyoruz, bir daha olursa, acil durum olursa bunu ara." Yani çocuk eğer dayak yerse, saldırıya uğrarsa nasıl arayacak bunu? Diyor ki: "Karakolda kayıt alın." Yani polisler Hollanda Amsterdam'da kayıt almamışlar. Şimdi, Batı'daki düşüklük belki asıl orada kayda geçmemesinden de kaynaklanabilir. Bunların üstünde durmamız gerekiyor.

Sayın Ayan, buyurun.

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Benim de öyle bir deneyimim var Amerika'da. Amerika'da bir günüm polis ofisinde geçti, hiçbir kayıt almadılar, hiçbir şey yapmadılar, "Yarın da istersen bekle." dediler; sonunda ben pes ettim. Soyuldum Amerika'da. Doğrudur, ben de katılıyorum yaşadığım için; kayıtların ne kadar şeffaf olduğu konusu tartışmalı.

Şimdi, biz Komisyonu hâlâ tartışıyoruz ama biz bu Komisyonu tüm partilerin ortak önerisiyle kurduk yani bugün geldiğimiz şu noktada artık "Biz daha önemsiyoruz, siz daha az önemsiyorsunuz, siz iyimsersiniz çünkü iktidarsınız, öbürü kötümser..." Böyle bir şey yok, herkes eşit derecede aynı konuyu önemsiyor. Eğer bugün bu masada biz kadınlar oturabiliyorsak hepimiz tırnaklarımızla geldik buraya çünkü Türkiye'de "Kadın-erkek eşittir." ibaresi dahi 2004'te ilk kez yasalaştı yani biz gerçekçi olacaksak eğer, bizim kültürümüzde ne yazık ki geçmişe dönüp baktığımızda 1934'te seçilme ve seçme hakkını edindikten sonra pek de bir ilerleme kaydedememişiz. Asuman Vekilim dedi ki: "Toplumsal bir dönüşüm yaşanması lazım." Toplumsal dönüşüm yaşanması lazım ve bu ne yazık ki zaman alan bir şey ve bütün dünyada böyle. Bir kanun çıktıktan sonra hemen uygulanabilirliği -siz hukukçular da biliyorsunuz ki- toplum üzerinde ne yazık ki yok çünkü o da yaşayan bir şey. İnsanların bunu özümsemesi ve toplumun dönüşmesi de yaşayan bir şey.

Yani biz bugün mesela medyayı konuşuyoruz. Ben geçenlerde bir Yeşilçam filmine denk geldim. Eğer biz bir şeyi yasaklayacaksak geçmişte olan bütün filmlerin hepsini yasaklamamız lazım çünkü gördüğüm sahne şuydu: Kadın reddediyor, adam tokat atıyor, kaçırıyor reddeden kızı ve bunlar sonunda çok mutlu oluyorlar çünkü kadın aslında naz yapıyor. Şimdi, böyle bir algı var ve bu ne yazık ki bizim kültürümüzde var arkadaşlar yani çok eski bir tarih değil çok yeni bir tarih. Demek oluyor ki biz bugün şuna üzülmeylim diye düşünüyorum ve bu gerçekten benim, kişisel olarak iyimser biriyim ama iktidar iyimserliğimden değil, buna sizi temin ederim ki eğer biz bugün böyle fasiküller hazırlayabiliyorsak ve bunlar üzerine konuşuyorsak ve her dönemde, son üç dönemdir bunu yapıyorsak biz bir yerlere gidiyoruz ve başladık bunu yapmaya ama en sancılı dönemden geçiyoruz. Bizler o dönemin insanlarıyız. Bunu yaparsak biz yapacağız. Onun için de ben iyimserim evet, olacağına da inanıyorum. Tüm arkadaşlarıma, katkıları için de şimdiden teşekkür ediyorum.

Teşekkürler, sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

Buyurun Serap Hocam.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Küçük bir düzeltme yapmak istiyorum: Sayın Ayan kadın-erkek eşitliğinin 2004'te yasallaştığını söyledi, bu doğru bir bilgi değil çünkü bizim Anayasa'mızda 1961'den beri "Herkes kanun önünde eşittir aralarında cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin." şeklinde bir hüküm var. 2004'te yapılan, aslında olanın tekrarıydı ama ben 2004'te yapılanın önemsiz olduğunu söylemiyorum çünkü orada kadınlar lehine pozitif ayrımcılık yönünde bir adım atıldı. Kamuoyu tatmin olmadı, olmadığı için 2010'da daha etraflı bir düzenleme getirildi ve sadece kadınlar lehine değil çocuklar, engelliler, yaşlılar, dul ve şehitler lehine de bir pozitif ayrımcılık kuralı getirildi.

Kayıtlara doğru bilgi geçsin diye bu sözü aldım.

Teşekkürler.

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Onun dışında, töre cinayetlerinin de herhâlde kanuna geçmesi 2000'li yıllarda olmuş, değil mi? Siz daha iyi biliyor olabilirsiniz hukukçusanız eğer. Ben hukukçu değilim, sadece elimdeki verilere bakıyorum. Yani Türkiye'de kadının şiddetine dair yapılan kanunların pek çoğu yine de kısa dönemde, çok eski dönemlerde değil.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Sayın Vekilim, ben size bir "challenge" olsun, meydan okumak için...

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Yok, estağfurullah, rica ederim.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Öyle bir niyetim yok.

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Memnun oldum bilakis.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Ayrıca, yazdıklarımı ve açıklamalarımı okursanız ben mensubu olduğunuz partinin attığı bütün olumlu adımları çok destekledim önce de şu anda da Mecliste destekliyorum.

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Memnuniyetle. Ben sizi tanıyorum.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Yani hiç öyle bir meydan okuma durumu yok.

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Yok, estağfurullah, rica ederim.

Teşekkür ederim katkınız için.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Serap Hocam, çok teşekkürler ama siz cevap hakkı olarak mı kullandınız, konuşmak için mi? Sırada gözüktüyorsunuz. Söyleyecekleriniz var mı başka?

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Yok, hayır, sadece bu küçük düzeltme içindi çünkü daha önce konuşmuştum, siz dışarıdaydınız.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki. Keşke biz de dinleseydik. Bir daha dinleriz inşallah. Çok güzel önerilerde bulunmuşsunuz dinlenmesini istedikleriniz konusunda, onları dikkate alacağız.

Sayın Ersoy, buyurun.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Şimdi, öncelikle ben erkek vekil arkadaşlarıma çok teşekkür etmek istiyorum. Bu kadar disiplinli ve araştırmacı bir yaklaşımla katkıda bulundular ve bizim bakış açımızı gerçekten zenginleştirici yaklaşımlarda bulundular gayet akılcı ve stratejik. Özellikle Kayıhan Hocam, tabii, mesleğinden dolayı ve toplum içerisinde bulunma vasıtasıyla yaşadığı tecrübelerden dolayı bize farklı bir bakış açısı da sundu, ona da ayrıca teşekkür ediyorum.

Tabii, bu Komisyonun kurulduğu ilk gün erkek vekillerin burada olmasını reddeden bir vekilin de tek cinsiyetli yaklaşımını da ben reddediyorum hatta kendisinin burada olmasını da reddediyorum; bunu söylemek istiyorum.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Öyle bir hakkınız yok tabii ki ama eleştirebilirsiniz, onda sıkıntı yok.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Ben reddediyorum, evet.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Ama reddetme hakkınız yok.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Şimdi daha kapsayıcı çünkü buradaki bizim amacımız iyiliklere yönelik, olumlu bir hedefle bir araya gelmişiz. Yani öyle bir konuşma yaptı ki bütün enerjimi gitti benim, bilmiyorum sizlerin nasıl oldu. Yani bu enerji gitti, nasıl çalışacağız diye düşünmeye başladım bir an. O yüzden ben de onun varlığını reddediyorum. Yani o sizin varlığınızı reddetti, ben de onun varlığımı reddedeyim dedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani çok enteresan bir durum oldu.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Biz hep vardık, varız, var olacağız ne yazık ki.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - "Biz" derken... Ben sizi kastediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Erkek vekillerin burada olmasını istemeyen bir vekilimize karşı bir kadın vekilimiz erkekleri savundu. Çok teşekkürler ama geldiğimiz noktada şu çıkıyor ortaya: Şu dakikaya kadar yapılan konuşmalarda buradaki tartışmalardaki, konudaki özne erkek. Özne ama kötü özne bu. Katillerin bile, katil öznelerin bile dinlenmesi görüşü ortadayken erkek vekillerin Komisyonda olmamasını dilemek acayip bir çelişki gibi geldi.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Şimdi, şöyle: Kendi hemcinslerinizi karşınıza alarak bu Komisyona katkıda bulunmanız bana çok değerli geliyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Biz de şöyle bakıyoruz: Tabii yani -Sayın Esen'e söz vereceğim- bilginin, kadını erkeği, genci yaşlısı olmaz, akademisyeni de olmaz aslında. Şöyle bir sözümüz var bizim: "Bilgi, sahip olanındır. Kim sahipse o, bilginin sahibidir." İle doçent oldu, profesör, doktor oldu, bilgiyi en iyi o biliyor diye bir şey yok. Mevlanâ profesör değildi, değil mi; Peygamber'imiz profesör değildi, Atatürk profesör değildi, akademisyen değildi.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Neşet Ertaş bence bu konuda en güzel şey.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Burada benden başka profesör var mı?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Var.

Ama şimdi yani pot kırdınız, yanınızda çok değerli bir profesör varken "Herkesin tanıdığı başka var mı?" dediniz. Olabiliyor demek ki böyle şeyler. Şimdi, ben de doçent dedim yani kişiler olarak değil.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sataşma oldu da o yüzden söyledim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama kişisel değildi.

Şimdi, sonuçta bilgi, sahip olanındır. Toplumsal bir yarayı konuşuyoruz. Süregelen, binlerce yıllık on binlerce yıllık bir yara bu. İşte, Adem ile Havva'nın çocukları Habil ile Kabil örneğini verdi Sayın Yazmacı. Homo sapiens, iki yüz elli bin yıldan bu yana alalım, o zamandır devam eden bir toplumsal yarada toplum bilimcilerin konuşması da önemli. Yani toplum bilimci kadın olabilir, erkek olabilir; cinsiyet ayrımcılığına girer o. Onun için burada bitiriyorum.

Sayın Esen, buyurun

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kıymetli Komisyon üyeleri, öncelikle olumlu katkılar sağlamanı temenni ediyorum Komisyonun çünkü aslında bu Komisyonun oluşmasının gerçek sebebinin altında acılar yatıyor. Biz belki uzayan bir Komisyon tartışması olunca farklı konulara da girdik ve ben bu konulara girmenin yanlış olduğunu da düşünüyorum çünkü gerçekten bizleri uzaklaştıran bir etkisi olduğuna inanıyorum. Farklı seslere, farklı kimliklere, çeşitliliğe bu Meclisin ihtiyacı olduğunu ve birbirimize karşı saygıyla ve sevgiyle yaklaşmamızın da bu tür çocuk ve kadın gibi partilerüstü bakmamız gereken konularda bizler için önemli bir perspektif sağlayacağına inanıyorum. O sebeple yeniden konumuza dönelim istiyorum. Bu Komisyonun üyesi olmayabilirim ama yıllarımı kadın ve çocuk çalışmalarına adanmış, yüksek lisansımı da bu alanda yapmış bir sosyal bilimciyim ben de.

Şimdi, belki bir tespitle başlamanın... Kısa tutacağım ama tespiti doğru buluyorum konuşmalara ilk başlarken. 2024 yılının son on ayında 276 kadın öldü ülkemizde. Sayılar soğuk gelebilir ama bu 276 kadını bir ailenin kızı, annesi, eşi, kardeşi olarak düşündüğünüzde 276, bir canın bile feda edilemeyeceği büyük bir sayıdır. 2024 yılında yine son on ayda 35 kadın, koruma kararı olmasına rağmen öldürüldü. Bu kadınların yüzde 46'sı, yaklaşık yarısı eşi tarafından öldürüldü. Ölen kadınların yüzde 65'i yani neredeyse 3 kadından 2'si evinde yani kendisini en güvende hissettiği yerde öldürüldü. 44.393 kişi için koruyucu tedbir kararı alındı, 44.393 çok yüksek bir sayı. Koruma Kanunu kapsamında 546 kadının kimliği değiştirildi. Yani kimlik değiştirme olayı çok ciddi bir risk varsa -Sayın Avukat Vekilim bilir- kimlik değiştirilir. Yine, çok çarpıcı bir veri: Bakın, son bir ayda yaklaşık yarım milyon kişi KADES'e başvuruda bulundu, yarım milyon; tam olarak sayısı 567 bin 114 kere. Tedbir, empati konularını geçeceğiz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Vekilim, devam edin lütfen.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Son bir ayda yarım milyon kişinin yarım milyon kez KADES'e başvuru yapıldığından bahsettim. Şimdi, bunlar, bu veriler nereden diye sorabilirsiniz. Bu veriler en güvenilir kaynaktan; İçişleri Bakanımızın dün GAMER ziyaretimizde, KEFEK üyeleri olarak yapmış olduğumuz ziyarette bize verdiği veriler. Gayretlerini gördük, son derece gayretli, son derece sistematik çalışmalar var; bunlar takdire şayan ama bu çalışmalar olsa da... Elbette var yani İstanbul Sözleşmesi çok sağlam bir yasayı bize kazandırdı, 6284; bu yadsınamaz. Biz ısrarlı takip dâhil, bu yasayla kadınları koruyabilecek aslında yasal yükümlülükleri yerine getirdik. Belki bu Komisyonun en önemli metotlarından, sistemlerinden, mekaniklerinden biri ilgili kurumları dinlemek değil yani Bakanlarımızı dinlemek değil. Bakanlarımız ellerinden geleni yapıyorlar. Biz burada nerede takılıyoruz, nerede sorun var, nerede ihtiyaç var, kök sebepler neler, onları bulmalıyız ki Meclis yani yasa yapıcı, mevzuat geliştirici yer öneriler getirebilsin. O önerilerle keşke partilerüstü hepimiz kadın için, kadının üstün yararı, güvenliği için bir araya gelebilsek ve eksik neredeyse, sorun neredeyse onun için kanun teklifi verebilsek. Hepimiz, bütün partiler beraber imzalasak. Kadına yönelik, aileye yönelik, çocuğa yönelik şiddeti engelleyebilmek, önleyebilmek için.

Şimdi, İçişleri Bakanlığımızın verilerinden bahsettim, sorun ve ihtiyaçlar dedim. Peki, bu sorun ve ihtiyaçları biz nereden dinleyeceğiz. Evet, saha... Hepimiz sahada aslında farklı farklı kişilerle, kimliklerle, ailelerle görüşüyoruz ama en önemlisi, bu işle uğraşan sivil toplum

kuruluşları var. Bu işle uğraşan spesifik alana hâkim akademisyenler var. Biz, partili, partisiz, yandaş demeden, korkmadan... Çünkü genellikle partizanca “Aman yanlış bir şey söylenir de biz zor durumda kalır mıyız?” diye düşünülerek genellikle böyle biraz daha uyumlu konuşabilecek sivil toplum kuruluşları davet ediliyor. Hayır yani burada elbette kimse Meclise saygısızlık etmesin ama biz farklı görüşlerden sivil toplum kuruluşlarını dinleyelim ki onlar bize getirsinler sorunları, ihtiyaçları ve bizler kendi süzgecimizden, kadının yararına o süzgeci çalıştırıp alabileceğimizi alalım; ondan sonra da oradan kanun teklifi, öneri ne çıkarabiliriz bakalım ve ilgili bakanlıklara... Kadını koruyabilecek ilgili bakanlıklar kimler? Koruyucu önleyici tedbir geliştirebilecek yani şiddet olmadan, öldürme, yaralama olmadan kimler olabilir? Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sosyal hizmetlerle, İçişleri Bakanlığı kolluk güçleriyle, Millî Eğitim Bakanlığı çocuk okulda derse adapte olabiliyor mu, dersi dinleyebiliyor mu, o ailede sorun var mı yok mu ve Sağlık Bakanlığı. Kadın bıçak kemiğe dayanmadan bunlara gitmez. Kadına dayak yemiştir, morarmışsa ya da darp sonucu bir yeri kırılmışsa Sağlık Bakanlığına gider, hastanelere ya da kolluk güçlerine. O ayıptır bizim geleceğimizde göreneğimizde. İşte, hani “Şiddet olmayan iller.” dedi Değerli Başkan Vekilimiz. Baktığımızda, birçoğu aile içinde “Aman kızım, o senin kocandır.” “Aman kızım, sesimizi çıkarmayalım...” Şimdi, bazı ailelerde... Bakın, Narin bunun en önemli örneklerinden birisidir. Narin’in katilini aylardır köy koruyor ve ortaya çıkarılmıyor.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Ne olduğu belli değil.

ELİF ESEN (İstanbul) - Ne olduğu belli değil. Bakın, bu kadar...

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Saklıyorlar.

ELİF ESEN (İstanbul) - Şimdi, öyleyse bizim bu gerçekleri de kabul ederek...

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - O zaman gerçekleri mi bekleyeceğiz?

ELİF ESEN (İstanbul) - ...hep beraber yapıcı bir anlayışla yaklaşmamız lazım.

Sözlerimi tamamlıyorum.

(Uğultular)

ELİF ESEN (İstanbul) - Son olarak, Değerli Başkanım, önemli bir önerim var, Başkan Vekilimiz de dinlerse önemli bir önerim var. Genellikle bu Komisyonlar çalışır, bu Komisyonlar Bakanlıkları dinler, işte biraz böyle hani yakın akademisyenleri, sivil toplumu dinler ve bir rapor oluşturulur, kapatılır. Gelin, eğer bu kadar gerçekten bıçak kemiğe dayanmışsa ve hepimiz iyi niyetle, partilerüstü bir yaklaşımla bu sorunları iyileştirmek, çözmek için buradaysak sistemi değiştirelim; sistemi ve bakış açımızı değiştirelim. Bırakalım onları dinlemeyi, gerçekten sorunu, ihtiyaçları bize aktaracak sivil toplum kuruluşları ve en önemlisi, bütün hepsi bittikten sonra süzgecimizden geçirdik, kanun tekliflerini madde madde ortaya koyduk, hangi bakanlıklarla çalışılacak, o da ortaya koyuldu, ondan sonra da bu Komisyon süresi bittikten sonra nasıl olabilir bilmiyorum ama etki analiziyle bu Komisyonun çıkardığı sonuçlardan Bakanlıklar kendilerine hangi uygulamaları almışlar ve uygulamaya geçirmişler, ona bakalım.

Son küçük bir örnekle bitiriyorum: Geçen yıl cezaevlerindeki 0-6 yaş grubu çocuğu olan mahkûm anneleri ziyaret ettim ve gerek toplu gerek ayrı ayrı bire bir görüştüm kendileriyle. Çok önemli bir kırılım anne için de yani kadın için de ama çocuğun hayatını değiştirecek bir kader, bir mihenk taşı özelliğinde. 0-6 yaşa kadar çocuk annesinin yanında cezaevinde kalıyor, ondan sonra “Hadi bakalım, bitti annenin yanında geçireceğin süre, şimdi gidiyorsun.” diyorlar. Çocuğun annesinden koparılması, bir; çocuk o ortamı kendi doğal ortamı zannediyor ve dış hayata çıkıyor, iki. Çocuk için işte, bugünün belki de bağımlıları, bugünün suçluları birçoğu... Bu çocuklar için ne kadar ağır bir travma. Kendi çocuğumuz için ister miyiz? İstemeyiz. Öyleyse en başta bu kadınlar için de düzenleme yapılması gerekiyor. Benim orada tespit ettiğim şeydu: Kanunlar var. Bakanlıklar da ben inanıyorum ki samimiyetle bu işin üzerine düşüyorlar ancak uygulayıcılarda... Uygulayıcının görevi bitiyor, bir yere tayin oluyor, yerine başka birisi geliyor; hop baştan aşağı her şey değişiyor, düzen değişiyor, bir şeyler altüst oluyor. Oradaki kadınlar sosyal destek alabileceklerini bilmiyorlardı, bir tanesi biliyordu. O da dedi ki: “Televizyondan duydum. ‘Bu hakkım var mı?’ diye müdüriyete sordum; varmış. Dışarıdaki aileme sosyal yardım bağlandı.” Şimdi, diğer kadınların haberinin olmaması, oradaki uygulayıcıların sorumluluğudur; o kadının öyle bir hakkı varsa o uygulayıcı, o kadına o hakkı teslim etmek zorundadır. Anlatarak anlamayabilir; küçük bir kâğıda bakar, şöyle bir broşüre bakar. “Senin şöyle, şöyle, şöyle hakların var. Dışarıda çocuğun varsa bu hakkın var.” diye. Bir, uygulayıcılar; iki; uygulayıcılara olacak müeyyideler; üç, şiddeti önleyecek en önemli şeylerden biri cezasızlık, artı cezasızlık algısının giderilmesi çünkü her ikisi de var.

Benim de önerilerim bunlar ama lütfen, etki analizini dikkate alırsanız... Bu Komisyonun bu kadar çalışmasından, bu kadar emeğinden, bu kadar akıl terinden sonra sonuç olarak ne çıktı, hangi bakanlıklar kendilerine hangi ödevleri aldılar, biz kaç kanun değişikliğine sebep, vesile olabildik; bunlar, bu toplantıların, bu Komisyonun çıktılarında ve çok önemlidir. Sizden bunu istirham ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Esen, çok teşekkürler. Komisyon üyesi olmadan gelip katkıda bulunduğunuz için de sağ olun.

Şimdi, konuşmanızdan benim anladığım şu: Hani “Herkesi dinleyelim ama şöyle yapalım.” dediniz ya, demek ki dinlemek önemli, özellikle uygulayıcıları dinlemek. Mesela, İçişleri Bakanımızla toplantı yapmışsınız, ona belki sormuşsunuzdur “Uygulamada sıkıntılar nerelerde? Nerede tıkanıklık var?” gibi. Gene dinlememizde fayda var. Evet, bakanlarımızın elinden geleni yaptığını söylediniz. Farklı bir görüş olarak da İstanbul Sözleşmesi’nin, 6284’ü doğurduğunu söylediniz.

ELİF ESEN (İstanbul) - Tabii, önemli bir çıktıdır.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani dolaylı da olsa öyle bir faydası olduğunu söylediniz.

Çok teşekkürler.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Ben bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Şimdi, yine aynı konuya geldiğimiz için bunun altını çizmek istiyorum çünkü öbür türlü nicel ya da nitel yapılan çalışmaların, bilimsel çalışmaların burada konuşulacağı bir döneme gireceğiz. Burada bunları konuşurken eğer şöyle bir duruma düşersek yani yapılan çalışmaların doğru yapılmadığı, işte, kadınların doğru cevabı vermediği gibi daha nice şeylere girersek bence bu bizi çok zora sokar Hocam; sizin akademik çalışmanız da var, benim akademik bir çalışma yok maalesef. Bu anlamda, bunlara ihtiyacımız var. Verilen iller, benim size 2020’de hiç cinayet işlenmemiş dediğim iller arasında çok farklı coğrafi bölgeler var. Bakın, Ardahan, Artvin, Bitlis, Bolu, Erzincan, Gümüşhane, Kırklareli, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Yalova. Yani bunların arasında Batı’dan var, Doğu’dan var, Güneydoğu’dan var. Yani böyle bir şeye girdiğimizde, o zaman bütün yapılan araştırmalara aynı şüphecilikle baktığımızda bize hiçbir fayda sağlamaz. Ben o zaman bu Komisyonu şöyle bir çıktıyla da...

ELİF ESEN (İstanbul) - Benim konuşmamın temelinde bu şüphecilik yoktu yani.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Şüphecilik belki yanlış kelime olmuştur da hani “Söylemişlerdir.” dediğimizde bile o bilimsel çalışmayı yani sorgular bir hâle gelmiş oluyoruz ya, ben o açıdan dedim. Yok, bunu söylemek istemedim. Söylemek istediğim şu, belki de şunu söylemeliyiz: Bu Komisyonun bir meyvesi, bir sonucu olarak da belki daha derinlemesine araştırmalar, daha sorunu uzun vadede de olsa... Mesela, Harvard’da yetmiş yıl gibi bir zaman içerisinde yapılmış bir araştırma okudum, mutluluk üzerine bir araştırma, yetmiş yıl ve araştırmanın sonucu bence çok önemli ve kıymetli. Bütün dünyada artık insanların refere ettiği bir araştırma olmuş.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, yetmiş yılda duyguları hiç değişmemiş mi bunların?

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Mutluluğun kaynağıyla ilgili bir araştırma yapılmış. Belli ki hani belli bir yaştan itibaren insanları belki de gözlemleyerek. Belki de Türkiye’de bizim yapmamız gereken, bu anlamda, kadına yönelik şiddet anlamında çok daha derinlemesine ve hani bilimsel anlamda da bizi tatmin edecek yani doğruluğuna, güvenilirliğine şüphe bırakmayacak daha çok araştırmaya ihtiyacımız var gibi bir sonucu ben şimdiden çıkarabiliyorum. Yani bu anlamda üniversitelerimizin, Bakanlığımızın, bakanlıklarımızın bence çok daha derin araştırmalara gitmeleri gerekiyor çünkü araştırmalar ve sonuçları olmadan bir şey konuşmak da çok kolay değil. Ben bunu önerecektim.

Bir de tekrar şunun altını çizmek istiyorum Başkanım: Şimdi gelecek olan -Elif Esen Hanım’a katılıyorum- çağıracağımız üyelerimizin diğer komisyonlarımızdan, önceki dönem Komisyonumuzdan sanki biraz daha farklı olması gerekiyor yani onu kastettiniz bilmiyorum ama. Mesela, benim aklıma şu geldi: Devlet korumaevlerinde şiddete maruz kalan kadınlarla bire bir irtibatla olan ve onlarla gerçekten birçok yaşanmışlığı dinleyen psikologlar olabilir ya da oradaki görevli kadınlarımız ya da görevlilerimiz dinlenebilir bence; bu da çok önemli bir veri olabilir. Onun dışında, dediğim gibi, olumlu olan toplumlar diyorum yani iller demeyeceğim artık ya da belli başlı yerlerde, şiddetin düşük olduğu saptanan yerlerde ya da ülkeler de olabilir; bunları dinlemek de belki bize neyi kaybettiğimizi, nerede belki de hatalar yapıldığını mı gösterir acaba diye bir öneride bulunmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Vekilim, Başkan Vekilim, çok teşekkürler.

Bizim Komisyonun kuruluş amacı zaten dinlemek, yaptırım uygulamak değil. Ama Sayın Esen’in sözlerinden çıkardığımız bir başka sonuç da şu: Bizim Genel Kurulumuza başka bir görev daha düşüyor demektir. Biz yani bazı talepleri Genel Kurula hep birlikte taşıyabilirsek -hep birlikte ortak bir yasa teklifi de dediniz- o zaman faydalı olur. Biz kuruluş amacımıza uygun davranacağız.

Hep aynı kişileri, aynı kurumları dinlemekle ilgili bir anekdot anlatayım: Einstein soruları sormuş öğrencilere, uyanık öğrencilerinden biri “Hocam, bu soruları geçen sene de sordunuz.” demiş. “Evet, geçen sene de sordum, soru aynı ama aradan bir sene geçti, cevaplar farklı olacak.” demiş. Şimdi, onun gibi, aynı kurumlara sorsak da gelişen dünyada aynı kurumlar bize farklı yanıtlar verebilir.

Değerli arkadaşlar, önerilerinizin hepsini not aldık, değerlendirilecek. Serap Yazıcı Özbudun Hocamıza da ayrıca teşekkürler, çok güzel bir liste hazırlamış.

Bundan sonra da yazılı olarak bildirimde bulunabiliyoruz, bekleriz onları da ama olabildiği kadar hızlı yaparsak...

FATMA SERAP EKMEKCİ (Kastamonu) - Çok kısa bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

FATMA SERAP EKMEKCİ (Kastamonu) - Elif Vekilim, gerçekten çok güzel bir pencere açtı orada. Özellikle, sosyal yardımlarla ilgili söylediği şey çok kıymetliydi. Mesela, oradaki en büyük görev de işte, biz nasıl şiddet mağduru kadınlara aslında vekil tayin ediyoruz barolarca, devlet bunu yapıyor; işte, oradaki o vekilin sorumluluğu aslında o. Onun özel durumunu soracak; çocuğu nasıl, kaç yaşında, özel bir desteğe ihtiyacı var mı gibi. Bize çok güzel bir pencere açıldı oradan.

Adalet Bakanımızı dinleyeceğiz, çok güzel ama mesela bu konuyla ilgili bir aile mahkemesi hâkimi de dinlenebilir çünkü tedbir kararlarını veren o. İşte, o sorular ona sorulabilir. Hangi şartlarda veriyorsun ya da işte, eksikliklerde neden veremiyorsunuz gibi.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Evet, daha sahadan belki de.

FATMA SERAP EKMEKCİ (Kastamonu) - Sahadan evet. Bakan Beyi dinleyelim tabii, başımla beraber ama bir aile mahkemesi hâkimi, kolluk görevlisi...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bunlar bizim listemizde varmış, mahkemelerden davet için.

FATMA SERAP EKMEKCİ (Kastamonu) - Öyle mi, tamam.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Şimdi, bakanlıkları davet ettiğimizde komisyonlara, ne kadar güzel bir çalışma yaptıklarını hep ispat etmeye çalışıyorlar. Halbuki biz, neyi hedeflediler ve neden ulaşamadılar o hedefe yani biz, yoksunlukları burada konuşmak istiyoruz yani

onları...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Propaganda değil.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Evet, iyi ki varlar, güzel çalışıyorlar ama bürokratlar ne kadar başarılı olduğunu burada ispat etmeye çalışmasınlar.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İşte, geldikleri zaman bizim görevimiz o, bunları kendilerine sormak, "Öyle diyorsun ama böyle oldu." demek.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Ama öyle hazırlanıyorlar. Neyi hedeflediler, niye başaramadılar; konu bu.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Başkan, ben sizin son söylediğimize çok katılıyorum. Gelenlere hangi soruları soracağımız konusunda da Komisyon üyelerinin ortaklaşabilmesi için bilim insanlarının başlangıçta dinlenmesinde çok yarar var. Ben de şiddetle akademik olarak uğraşan kişilerden biriyim. Kadına karşı şiddetle ilgili Türkiye'de çok geniş bir literatür var. Dolayısıyla bazı sınırlılıkları olabilir çalışmaların ama o bilim insanları o çalışmalardan kesitleri bizimle paylaşırlarken o sınırlılıkları da dile getireceklerdir. Hocamın hazırladığı liste çok güzel -benim de yakından tanıdığım birkaç meslektaşım var- bu biraz zenginleştirilebilir de. Komisyon üyelerinin şiddet konusundaki bilgisi ve becerisini biraz eşitlemek de bu konuşmalardan anladığımız kadarıyla bir ihtiyaç. Bilim insanlarını öncelikle dinlemeyi çok ben öneririm, bir.

İkincisi, bazı kavramları konuşurken sırf sayılardan yola çıkmamak gerekir, hızlardan yola çıkmak gerekir. Yani bin kişinin yaşadığı bir yerde görülen olgu sayısı ile 5 milyon kişinin yaşadığı bir yerde görülen olgu sayısını karşılaştırmak yerine epidemiyolojik ölçütler üzerinden ki... Şiddetle çalışan meslektaşlarımızın bir bölümü bunu yapıyorlar hatta Hacettepe Üniversitesinin bununla ilgili çalışan bir bölümü de var. Dolayısıyla bilim insanlarının araştırmaları üzerinden yola çıkmak bir çok daha uygun olur diye önermek isterim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Başka söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Şimdi, Komisyonumuz çalışmaları kapsamında haftada en az bir gün toplanmayı düşünüyoruz ama gerektiğinde haftada birden fazla toplantı yapalım. Bütçe sırasında da biz konuşabiliriz ama daha önce biraz yoğunlaşmak ve sonrasında da yoğunlaşmak istiyoruz. Bu kapsamda, önümüzdeki haftadan itibaren -az önce de söyledik- Adalet Bakanımız 3 Aralık Salı günü 10.30'da gelecek.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Sayın Başkanım, bizim grup toplantımız var on buçukta. Son grup toplantımızı yapacağız ama hani bu bütçeden dolayı.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Bahçeli'yi de çağıralım. (Gülüşmeler) Konuşalım onu.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı da sırada, gelecek. Şimdi, tabii, bu sıralamayı yaparken yani aslında bizim dışımızdaki durum da önemli. Davet ettiğimiz insanların problemi varsa, o tarih uymuyorsa akış ona göre belirleniyor. Elimizden gelen en yararlı düzenlemeyi yapacağız hep birlikte.

Katkılarınızdan, katılımınızdan dolayı hepinize çok teşekkür ediyoruz.

Başka bir konu bulunmadığı için toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.40